

Helsingin
kulttuurikeskus
Julkaisu

Helsingin
kulttuuristrategia
2012–2017

ja taustaselvitys

Helsingin kulttuuristrategia 2012–2017

ja taustaselvitys

KULTTUURISTRATEGIAN VALMISTELURYHMÄ HELSINGIN KULTTUURIKESKUKSESSA:

Veikko Kunnas (pj),
Marianna Kajantie
Tuulikki Koskinen
Riikka Mäkinen

ULKOASU JA TAITTO:

Pekka Kaikkonen

KANNEN KUVA:

Mauri Tahvonen

KANSI:

Mika Ruusunen

KUVAT:

Helsingin kaupungin aineistopankki
Helsingin kulttuurikeskus
Helsingin Juhlaviikot

PAINOPAIKKA:

Kirja kerrallaan,
Lasipalatsi 2012

SEPPÖ LAAKSO

SISÄLLYSLUETTELO

HELSINGIN KULTTUURISTRATEGIA

Helsinki - ihmisten kaupunki	6
Helsingin kulttuuripolitiikan visio ja arvot	7
Kulttuuripolitiikan tavoitteet	7
Helsingin kulttuuripoliittiset periaatteet	8
Strategiset linjaukset ja toimenpiteet	9
I Hyvinvointia kulttuuripalveluista	10
II Monien kulttuurien Helsinki	11
III Ympäristö ja kaupunkirakenne	12
IV Kulttuuri - kaupungin vetovoima	13

TAUSTASELVITYS

1. Lähtökohtia	15
1.1 Helsingin aiemmat kulttuurisuunnitelmat.....	15
1.2 Kulttuuristrategian rajaukset.....	16
1.3 Kulttuurin julkinen rahoitus	18
2. Kulttuurin toimintaympäristön muutokset	21
2.1 Kaupungin ja väestön muutokset.....	21
2.2 Taiteen kentän muutokset	22
3. Hyvinvointia kulttuuripalveluista.....	25
3.1 Lasten- ja nuorten kulttuuri Helsingissä	25
3.1.1 Kaupungin lastenkulttuuripalvelut	25
3.1.2 Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma (LASU)	27
3.1.3 Kulttuuria kouluihin	28
3.1.4 Lasten ja nuorten taiteen perusopetus	29
3.1.5 Nuorten kulttuuri Helsingissä	30

3.2 Aikuisten kulttuuripalvelut	31
3.3 Senioreiden ja vanhusten kulttuuripalvelut.....	33

4. Monien kulttuurien Helsinki.....	37
4.1 Tukea taiteelle.....	37
4.2 Taiteilijoiden ja taiteen Helsinki.....	38
4.3 Festivaalien Helsinki	46
4.4 Asukkaiden Helsinki.....	47
4.5 Ruotsinkielinen Helsinki	48
4.6 Monimuotoinen Helsinki	49
5. Ympäristö ja kaupunkirakenne.....	53
5.1 Uusien alueiden Helsinki	53
5.2 Vanhojen tilojen kulttuurikäyttö.....	54
5.2.1 Elefantti-korttelin museokeskus	55
5.2.2 Hietaniemen Konepajahalli.....	55
5.2.3 Kansainvälinen kulttuurikeskus Caisa.....	56
5.2.4 Tanssin talo.....	56
5.2.5 Elokuvan esitystilat.....	56
5.3 Kulttuurin uudet tilat	57
5.3.1 Keskustakirjasto	57
5.3.2 Kuvataiteilijoiden työtilat	58
5.3.3 Victoria-kortteli	58
5.4 Vapaa ja avoin kaupunkitila	58
6. Kulttuuri - kaupungin vetovoima.....	61
6.1 Kulttuurin merkitys Helsingin vetovoimaisuudelle	61
6.2 Kansainvälinen kilpailukyky ja kulttuuriyhteistyö	62
6.3 Helsinki maailman designpääkaupunkina 2012.....	63
6.4 Tapahtumakaupunki Helsinki	64
6.5 Guggenheim-museo	65

Helsinki – ihmisten kaupunki

KAUPUNGIN TEKEE AINUTLAATUISEKSI sen henki. Se rakentuu konkreettisen ja fyysisen elinympäristön varaan, mutta kaupungin ilmapiirin määrittelevät ihmisten ajatukset, ideat, unelmat, toiveet ja elämäntavoitteet. Kaupunki on yhtä kuin siinä vaikuttavat ihmiset, ja juuri ihmiset ovat kaupungin suuri mahdollisuus.

Kulttuuripolitiikan tavoite on ylläpitää ja vahvistaa Helsingissä rakenteita, jotka tukevat kaupunkilaisten luovaa toimintaa. Kaupunki toimii kannustavana ja virikkeellisenä alustana kaupunkilaisten kulttuuripyrkimyksille. Tavoitteen mukaisesti kaupunkilaiset voivat sukupuolesta, iästä, syntyperästä tai sosiaalisesta asemasta riippumatta kokea Helsingin houkuttelevana luovien mahdollisuuksien maisemana.

Kaupungin kaksikielisyys on olennainen osa kaupungin historiaa ja identiteettiä. Myös kulttuurienvälinen vuoropuhelu on osa Helsingin monimuotoista arkea.

Kaupunki näkee kulttuuripolitiikassaan arvon yhtä hyvin ruohonjuuritason kulttuuritoiminnassa kuin taiteen huippuosaajien ammatin harjoittamisessa ja pyrkii parantamaan toiminnan edellytyksiä kautta koko kulttuurin kentän. Kaupungin ja muiden toimijoiden suhtautumista kulttuuriin määrittää luova leikkimieli.

Kaupunki tunnistaa ja tunnustaa taiteen itseisarvon. Sen ohella kulttuurilla on lukuisia kerrannaisvaikutuksia yhteiskuntaan. Kukoistava taide- ja kulttuurielämä takaa kaupunkilaisten elämänlaadun, vahvistaa henkistä hyvinvointia, ehkäisee syrjäytymistä ja edistää monikulttuurisuutta. Se lisää kaupungin vetovoimaa myös kansainvälisesti ja luo suotuisat olosuhteet luovalle taloudelle ja työllisyydelle.

Kulttuuri on menneen tuntemusta ja tulevaisuuden rakentamista. Kulttuuripolitiikka on elämänpolitiikkaa. Kulttuuristrategian tavoitteena on, että kulttuurin asema näkyy, kuuluu ja vahvistuu entisestään Helsingissä tulevina vuosina. Se on kaikkien helsinkiläisten etu.

TUULA HAATAINEN

Sivistys- ja henkilöstötoimen apulaiskaupunginjohtaja

HELSINGIN KULTTUURIPOLITIIKAN VISIO JA ARVOT

Kulttuurin visio

Helsinki on monimuotoinen ja omaleimainen taiteen, luovuuden ja kulttuurin keskus sekä kansainvälisesti kiinnostava kulttuurin edelläkävijä Itämeren alueella.

Kaupungin arvot

Kaupungin kulttuuripalvelujen arvoperustana on pohjoismainen hyvinvointivaltio, jossa kunnalla ja valtiolla on laaja yhteinen vastuu palvelujen tuottamisesta.

Kaupunki tuottaa kulttuuripalveluja ja luo suotuisia edellytyksiä taiteen harjoittamiselle ja monipuolisille kulttuurielämyksille.

Kulttuuripolitiikan toteuttamista ohjaavat kaupungin toiminnassa seuraavat yhteiset arvot:

- **luovuus**
- **asukaslähtöisyys**
- **ekologisuus**
- **oikeudenmukaisuus**
- **taloudellisuus**
- **turvallisuus**
- **yrittäjämielisyys**

KULTTUURIPOLITIIKAN TAVOITTEET

Kulttuuristrategia vahvistaa kulttuurin roolia kaupungissa ja kaupunkilaisten elämässä. Strategiassa linjataan keskeiset tavoitteet ja esitetään keinot niiden toteuttamiseksi yhdessä kaupunkilaisten kanssa.

Helsingin kulttuuripolitiikan tavoitteet ovat pitkälle yhteneväiset liikunta- ja nuorisopolitiikan tavoitteiden kanssa. Yhteisiin tavoitteisiin kuuluu helsinkiläisten elämänlaadun ja toimintakykyisyyden parantaminen. Tavoitteena on myös yhteisöllisyyden ja henkisen hyvinvoinnin edistäminen, syrjäytymiskehityksen ehkäisy ja monikulttuurisen kaupungin kehitys. Kulttuurinen moninaisuus auttaa kulttuurin perustan vahvistamista ja uudistumista.

Helsingin vahvuutena on laaja kulttuurialojen koulutus, täällä sijaitsevat myös keskeiset kulttuurilaitokset. Sen lisäksi noin puolet koko maan kulttuurialojen tekijöistä asuu Helsingissä. Näillä on merkittävä rooli, kun luodaan ihmisiä, yrityksiä ja investointeja houkutteleva kansainvälinen toimintaympäristö. Kulttuuritarjonta ja palvelut vaikuttavat kaupungin profiliin, kilpailukykyyn ja vetovoimaisuuteen.

Edistämällä luovan työn toimintaedellytyksiä kaupunki lisää kaupunkilaisten mahdollisuuksia osallistua kulttuurielämään. Tämä lisää vuorostaan kulttuurista osaamista, itsetuntemusta ja kriittistä ajattelua. Tukemalla kulttuurin taloutta kaupunki vahvistaa elinvoimaisuuttaan ja työllisyyttä. Näin sivistys, luovuus, osaaminen ja innovatiivisuus lisääntyvät.

HELSINGIN KULTTUURIPOLIITTISET PERIAATTEET

Helsinki noudattaa kulttuuripalveluja kehittäessään seuraavia periaatteita.

Kulttuuri kuuluu peruspalveluihin

- Kulttuuripalvelut ovat olennainen osa Helsingin peruspalveluja. Kulttuurinen monimuotoisuus on innovaatioiden ja luovuuden lähde.
- Taiteilijoilla ja muilla luovan työn tekijöillä on tärkeä rooli kaupunkilaisten luovuuden ja kriittisen, osallistuvan kansalaisuuden kehittymiselle.
- Kaupunki tukee niin kaupunkilaisten omaa kulttuuritoimintaa kuin myös uutta luovaa, rajoja rikkovaa ja korkeaa ammattitaitoa vaativaa työtä.
- Kaupunki huolehtii osaltaan kulttuurin toimitiloista ja niiden sekä kulttuuripalveluiden esteettömyydestä.

Kulttuuri on kansalaisyhteiskuntaa

- Kaupunkilaiset, kansalaisyhteiskunta ja hallinto muodostavat yhteisen kokonaisuuden. Lähtökohtia ovat vuoropuhelu, eri kulttuurien yhteiselo ja kulttuurienvälisyys.
- Kulttuuripolitiikan näkökulmaa tarvitaan myös kaupungin elinkeinopolitiikan, sosiaali- ja terveyspolitiikan, opetuksen, ympäristöpolitiikan ja kaupunkisuunnittelun alueilla. Kulttuurin avulla edistetään sukupuolten tasa-arvoa.

Kulttuuri on kestävä kehitys

- Kestävä kehitys ja ekologinen ajattelu uudistavat toiminta- ja ajattelutapoja. Aineeton kulutus, immateriaalisuus ja elämyksellisyys ovat olennaisia kulttuurin kokemiselle.
- Kulttuuri auttaa integroitumaan yhteiskuntaan, ehkäisee syrjäytymistä ja rikastaa ihmisten henkistä pääomaa. Kulttuuristen ilmaisujen monimuotoisuus luo hyvinvointia ja on kaupungin kehitykselle tärkeää. Kulttuurin kentän hyvinvointi on rikastuttava osa kaupungin kulttuurielämää. Julkiset tilat, paikat ja kadut ovat kulttuurielämälle tärkeitä foorumeita.

Kulttuuri vahvistaa yhteisöllisyyttä ja edistää terveyttä

- Kulttuurin saatavuus ja saavutettavuus on tärkeää koko ihmisen elinkaaren aikana. Tasa-arvo ja ennakoluuloton asennoituminen tarjoavat kasvualustan uusille kulttuurin muodoille.

- Kulttuurilla on myönteisiä terveysvaikutuksia ja se voi edistää tasa-arvoa.
- On tärkeää, että kulttuuri saavuttaa laajasti aina uusia yleisöjä, harrastajia ja tekijöitä.
- Teknologiaa ja kehittyvää informaatioyhteiskuntaa hyödyntämällä kaupunkilaisille tarjotaan kulttuuriin liittyvää tietoa.

Kulttuuri luo taloudellista kasvua

- Kulttuurilla on selkeä taloudellinen merkitys. Luovan työn tekijät tuottavat osaltaan taloudellista kasvua, hyvinvointia ja yrittäjyyttä kaupungin hyväksi.
- Kaupungilla on merkittävä vastuu kulttuurin rahoittamisesta. Kulttuurin rahoitus pohjaa on mahdollista laajentaa ja löytää sitä täydentäviä rahoitusmalleja ja sitä kautta toimintaedellytyksiä.
- Samalla luovan työn tekijöiden oikeuksia kunnioitetaan.

Kulttuuri tuo moniäänisyyttä

Edellä mainittuja Helsingin kulttuuripoliittisia periaatteita toteutetaan monilla eri tavoilla, kuten avustamalla taidetta ja kulttuuria, luomalla suotuisia edellytyksiä kansalaisten omaehtoiselle kulttuuritoiminnalle ja toteuttamalla kulttuuripalveluja erilaisin strategisin kumppanuuksin.

STRATEGISET LINJAUKSET JA TOIMENPITEET

Helsingin kulttuuristrategiassa painotetaan neljää kokonaisuutta, jotka ovat:

1. *Hyvinvointia kulttuuripalveluista*
2. *Monien kulttuurien Helsinki*
3. *Ympäristö ja kaupunkirakenne*
4. *Kulttuuri – kaupungin vetovoima*

I HYVINVOINTIA KULTTUURIPALVELUISTA

Kulttuuri lisää hyvinvointia ihmisen koko elinkaaren aikana. Aikuisille on tarjolla laaja kirjo kulttuuripalveluja helsinkiläisissä taide- ja kulttuurilaitoksissa ja myös vapaan sivistystyön piirissä. Näiden palvelujen rinnalla lisätään erityisesti nuorten mahdollisuuksia kokeilla eri kulttuuri- ja taiteenlajeja ja harrastaa niitä tavoitteellisesti. Lasten, vanhusten ja vammaisten kulttuuripalveluihin panostetaan. Kulttuurista osaamista ja osallisuutta vahvistetaan ja ehkäistään näin syrjäytymisen vaaraa.

Kulttuurin, taiteen ja liikunnan hyödyntäminen osana sosiaali- ja terveystointia sekä päivittäistä hoivatyötä vahvistaa asiakkaiden hyvinvointia. Sivistystoimi toteuttaa yhdessä sosiaali- ja terveystoimen kanssa toimintatapoja ja -malleja, joissa kulttuurin hyödyntämistä vahvistetaan.

Keskeiset toimenpide-ehdotukset:

- Käynnistetään koko kaupungin laajuinen Kulttuuria kouluihin -hanke.
- Alle kouluikäisille suunnatut liikunta- ja kulttuuriharrastukset toteutetaan lasten tutussa kasvuympäristössä. Lasten lähikulttuuripalveluiden saatavuutta lisätään olemassa olevia tiloja hyödyntäen erityisesti alueilla, joilla ei ole riittävästi kulttuuritarjontaa.
- Lisätään 7–12 -vuotiaiden lasten mahdollisuuksia osallistua pääkaupunkiseudulla kouluajalla kulttuuri- ja liikuntatoimintaan ja huolehditaan siitä, etteivät julkisen liikenteen maksut ole osallistumisen esteenä.
- Laajennetaan koulutilojen käyttöä taiteen perusopetukseen sekä kulttuuri- ja taide-, kansalais- ja yhteisötoimintaan, erityisesti keskusta-alueen ulkopuolella. Tilojen hinnoittelu tukee niiden tehokasta käyttöä tähän toimintaan.
- Vahvistetaan yhteistyötä kulttuurisen vanhustyön kentällä toimivien tahojen välillä, jotta ikääntyvien hyvinvointi ja toimintakyky turvataan.
- Kiinnitetään huomiota julkista tukea saavien taide- ja kulttuurilaitoksien yhteisöllisten ja yleisötyön tavoitteiden asettamiseen avustuksia myönnettäessä. Samalla lisätään mahdollisuuksia näiden kulttuurihankkeiden pitkäjänteiseen tukemiseen.
- Kehitetään taiteen perusopetuksessa eri taiteenalojen avustusperusteita ja niiden läpinäkyvyyttä ja yhdenmukaistetaan ne. Huolehditaan alueellisen ja sukupuolten välisen tasa-arvon toteutumisesta.

- Tuetaan taiteilijoiden työllistymistä hyvinvointipalveluissa. Tarjotaan Helsingin työttömille taiteilijoille suunnitelmallisesti mahdollisuuksia työskennellä päiväkodeissa, kouluissa ja hoitolaitoksissa.

II MONIEN KULTTUURIEN HELSINKI

Helsinki on kansainvälinen ja monikulttuurinen ja haluaa edelleen kehittyä avoimena ja monimuotoisena kulttuurikaupunkina. Monien kulttuurien Helsingissä erilaisilla kulttuurin muodoilla on tilaa kasvaa ja uudistua. Helsingin kulttuurielämä sykkii koko kaupungissa ja kaupunkilaiset ja asukasjärjestöt järjestävät runsaasti kulttuuritapahtumia. Helsinki on taiteilijoiden kaupunki, jossa asuu suuri osa Suomen eri taiteen alojen taiteilijoista. Kaupungin tehtävänä on luoda edellytyksiä taiteilijoiden työskentelylle ja luovalle yrittäjyydelle.

Helsinki tukee taiteilijoiden työskentelymahdollisuuksia myöntämällä avustuksia sekä tarjoamalla esiintymis- ja harjoitustiloja. Helsinki on myös kulttuurialan koulutuksen merkittävä keskittymä. Helsinki on kaksikielinen kaupunki, ja suomenruotsalainen kulttuuri on osa Helsingin kulttuurielämää. Kulttuurin saavutettavuus on kaikkien oikeus ja vähemmistöjen ja eri kieliryhmien tarpeet otetaan huomioon. Kulttuurilla on myös merkittävä myönteinen vaikutus maahanmuuttajien kotoutumiselle.

Keskeiset toimenpide-ehdotukset:

- Kehitetään Helsingin kulttuuripalveluita joustavammaksi, jotta pystytään vastaamaan muuttuvan taide- ja kulttuurikentän sekä kasvavan kaupunkirakenteen tarpeisiin. Kaikkia palveluita ei tuoteta itse, vaan niiden luomiseksi uusilla alueilla pyritään yhteistyöhön kulttuurikentän kanssa. Tämä kustannustehokas tapa edellyttää avustusten lisäämistä ja avustusjärjestelmän kehittämistä.
- Hyödynnetään Suomen Kansallisopperan puitesopimukseen perustuvia yhteistyömuotoja ja kiinnitetään erityishuomiota yleisöyhteistyöhön ja yhteisöllisiin hankkeisiin.
- Kaupungin toimintaa suunnataan festivaalien yhteisten rakenteiden kehittämiseen. Festivaalitoiminta-avustuksia kohdennetaan aiempaa tavoitteellisemmin. Vakiintuneiden festivaalien rinnalle mahdollistetaan uusien festivaalien pääsy kaupungin tuen piiriin. Festivaalien kansainvälistymistä edistetään.
- Edistetään paikallista ja omaehtoista kulttuuritoimintaa tukemalla alueellisia aloitteita ja varmistetaan toimintaan tarvittavien tilojen saatavuus eri kaupunginosissa.

- Vahvistetaan kulttuuristen vähemmistöjen mahdollisuuksia harjoittaa omaa kulttuuriaan ja edistetään yhteisten kulttuurihankkeiden syntymistä kaupungin eri alueilla.
- Vahvistetaan art house-, klassikko- ja lastenelokuvan näkyvyyttä yhteistyössä elokuvakentän eri toimijoiden kanssa.

III YMPÄRISTÖ JA KAUPUNKIRAKENNE

- Varmistetaan, että uusia julkisia tiloja rakennettaessa tai vanhoja korjattaessa niistä löytyy taide- ja kulttuuritoiminnalle soveltuvia tiloja. Otetaan mahdollisuuksien mukaan kaupungin omistuksessa olevia suojeltuja rakennuksia kulttuurikäyttöön.
- Lisätään kaupungin hallinnoimien tyhjen tilojen väliaikaista kulttuurikäyttöä kansainvälisten esimerkkien pohjalta.
- Kaupunki varautuu toiminnassaan toteuttamaan Helsingin keskustaan koko kaupunkia palvelevan uuden keskustakirjaston. Maailman designpääkaupunki-vuonna 2012 toteutetaan rakennuksen arkkitehtuurikilpailu.
- Kaupunki varautuu toiminnassaan toteuttamaan keskustaan Elefantti-korttelin museokeskuksen. Elefantti-korttelissa sijaitsevasta Sederholmin talosta tehdään lasten ja nuorten museotoimintaan keskittyvä ja lapsuuden historiaa käsittelevä museo.
- Kaupunki varautuu toiminnassaan tanssin talon toteuttamiseen ja Hietalahden konepajahallin muuttamiseen kulttuurikäyttöön. Näissä hankkeissa on lähtökohtana, että ulkopuoliset tahot ovat päätoimijoina.
- Tuetaan kehitystä, jossa vaihtoehtoiselle eli art house-, klassikko- ja lasten elokuvatarjonnalle on esitystilat keskustassa.
- Tuetaan kaupunkilaisten omaehtoista kaupunkitilan käyttöä ja jätetään asuinalueiden suunnittelussa tilaa alueiden luovalle käytölle. Tilojen tehokas ja monipuolinen käyttö myös kulttuurikäyttöön turvataan.

IV KULTTUURI – KAUPUNGIN VETOVOIMA

Kulttuurin kautta kaupungin hauskuus, toimivuus ja vetovoima lisääntyvät. Maailman designpääkaupunkivuosi 2012 on merkittävä vetovoiman lisääjä. Hankkeen myötä kaupunki voi olla edelläkävijä muotoilun hyödyntämisessä. Samana vuonna Helsinki on ollut Suomen pääkaupunkina 200 vuotta. Museoiden ja orkestereiden kansainvälinen toiminta rakentaa osaltaan kaupungin vetovoimaa. Samaa tavoitetta palvelevat myös ruokakulttuuriin ja tapahtumiin panostaminen. Helsinki on tilannut selvityksen, jossa kartoitetaan mahdollisuudet perustaa Suomeen Guggenheim-museo. Toteutessaan Guggenheim-museo vahvistaa Helsingin kansainvälistä näkyvyyttä ja matkailullista vetovoimaa sekä tukee siten kaupungin ja sen kulttuuri- ja elinkeinoelämän elinvoimaisuutta.

Keskeiset toimenpide-ehdotukset:

- Edistetään helsinkiläisen kulttuurin ja taiteen näkyvyyttä kansainvälisillä festivaaleilla, residenssiohjelmissa ja erilaisissa yhteistyöohjelmissa.
- Kaikki hallintokunnat osallistuvat Maailman designpääkaupunki 2012 -hankkeeseen oman toimintansa puitteissa. Turvataan hyvien käytäntöjen jatkuminen hankkeen päätyttyä.
- Nostetaan Helsinki 200 vuotta pääkaupunkina 2012 -juhlavuoden teemat esiin sivistystoimen laajana yhteistyönä.
- Kehitetään Helsingin tapahtumallisuutta erillisen tapahtumastrategian linjausten mukaisesti.
- Kaupunki varautuu toiminnassaan Guggenheim-museon toteutukseen.
- Kaupunki pyrkii aktiiviseen yhteistyöhön luovan alan yrittäjien ja korkeakoulujen kanssa.

Lähtökohtia

1.1 Helsingin aiemmat kulttuurisuunnitelmat

Helsingissä on aiemmin valmisteltu kulttuurisuunnitelmat vuosille 1991–1999 ja 2001–2010. Tämä julkaisu on taustaselvitys Helsingin kaupunginvaltuuston kulttuuristrategiaan vuosille 2012–2017. Julkaisussa kuvaillaan kaupungin kulttuurielämää ja toimijoita sekä kaupungin roolia kulttuurin ja taiteen kentässä. Julkaisu avaa Helsingin monipuolista kulttuuritarjontaa ja kehityssuuntia.

”Kulttuuri-Helsinki – Helsingin kulttuurin kehittämissuunnitelma 1991–1999” valmistettiin Jörn Donnerin johdolla ja se sisälsi useita Helsingin kulttuurielämää koskevia toimenpide-ehdotuksia. Komitean suunnitelmassa kulttuurin kehitys Helsingissä nähtiin koko Suomen tulevaisuuden kannalta keskeisenä kysymyksenä. Useat komitean 127 toimenpide-ehdotuksista ovat toteutuneet ja monille jo suunnitetuille kulttuurihankkeille saatiin komitean suunnitelman kautta tukea.

Kaapelitehdas ja Lasipalatsi oli vuonna 1990 määritelty säilytettäväksi tiloiksi, ja kulttuurikomitea tuki niiden ottamista kulttuurikäyttöön. EU hyväksyi Lasipalatsin suunnitelmat osaksi Urban Pilot-ohjelmaa. Tämän myötä saatiin rahat Lasipalatsin entisöinti- ja sisältöhankeisiin. Kaapelitehtaan käytön suunnittelu alkoi jo 1980-luvun lopulla. Kulttuurikomitea tuki taiteilijavetoista Kaapelitehdas-hanketta. Maailma-talo ja Maunulaan ja Herttoniemeen suunnitellut kulttuuritalot jäivät toteutumatta.

”Kaupunki luomisen tilana – Helsingin kulttuurisuunnitelma vuosiksi 2001–2010” -raportin tavoitteena oli selvittää kulttuuripääkaupunkivuonna alkaneen yhteistyön jatkamismahdollisuudet. Osa toimenpiteistä jäi toteutumatta, koska suunnitelmassa ei asetettu selvää vastuu- tai seurantajärjestelmää koskien ehdotusten toimeenpanoa ja rahoitusta. Kulttuuripääkaupunkivuonna Helsinkiin syntyi uusia festivaaleja ja kaupungin rooli erilaisten tapahtumien ja festivaalien taloudellisena tukijana vahvistui.

MAURI TAHVONEN

MAURI TAHVONEN

Kulttuurisuunnitelmien lisäksi kulttuurilautakunnan kulttuuripääkaupunkijaosto valmisteli vuonna 1995 suunnitelman Helsinki 2000, jonka tavoitteena oli tukea kulttuuripääkaupunki-hankkeen valmistelua.

1.2 Kulttuuristrategian rajaukset

Maailmanlaajuiset suuret muutokset muokkaavat kulttuurin toimintaedellytyksiä myös Helsingissä. Ilmastomuutos, väestökehitys ja erityisesti väestön ikääntyminen, kansainvälistyminen, maailmantalous, teknologian voimakas murros, monikulttuurisuus erityisesti Helsingissä sekä arvojen muutokset vaikuttavat kulttuurin toimintaedellytyksiin.

Kulttuurilla on eri yhteyksissä ja käyttötarkoituksissa monia määritelmiä. Jokainen tapa lähestyä kulttuuria on omasta näkökulmastaan oikea. Helsingin kulttuuristrategiassa kulttuurin käsite nähdään laajana, hyvän ja arvokkaan elämän edellytysten vahvistajana.

Tähän taustaselvitykseen liittyvän kulttuuristrategian toimenpiteet rajautuvat ensisijaisesti kaupungin sivistystoimialaan ja sen tulevaisuuteen. Ytimessä ovat taide- ja kulttuuripalvelut kaupunkikonsernissa; näitä tuottavat kulttuurikeskus, kirjasto, taidemuseo,

SIVISTYSTOIMIALAN VIRASTOJEN MENOT JA MENOT PER ASUKAS VUONNA 2010

Virasto	Menot 2010		Menot / as. 2010
	1 000 €	%:a	€
Suomenk. työväenopisto	13 908	6,2 %	20,54
Ruotsink. työväenopisto	2 850	1,3 %	4,04
Kaupunginkirjasto	34 980	15,6 %	54,65
Helsingin taidemuseo	6 231	2,8 %	9,58
Kulttuuritoimi	40 150	17,9 %	65,45
Kaupunginmuseo	7 181	3,2 %	11,63
Orkesteritoiminta	14 352	6,4 %	22,90
Nuorisotoimi	27 549	12,3 %	44,11
Liikuntatoimi	77 054	34,4 %	109,22
Menot yhteensä	224 255	100,0 %	342,13

Lähde: Helsingin kulttuurikeskus

museo, orkesteri, suomenkielinen työväenopisto, Arbis sekä liikuntavirasto ja nuorisoasiainkeskus. Lisäksi kulttuurialalla toimivat kaupungin tytäryhteisöt ja Helsingin laaja taide- ja kulttuurikenttä.

Kaupungilla on valtion rinnalla jatkossa aiempaa vahvempi rooli sekä ammattitaitteen että kaupunkilaisten omaehtoisen kulttuuritoiminnan tukemisessa. Kaupungin kouluilla on ainutlaatuinen roolinsa kulttuurin kantajana, välittäjänä ja uudistajana.

Kulttuuripalveluilla on yhteytensä kaupungin muiden toimialojen palveluketjuihin kaavoituksesta maankäyttöön ja tilojen hallintaan liittyvistä asioista terveys- ja sosiaalipalveluihin. Strategia liittyy elinkeino-, kilpailu- ja matkailupolitiikkaan, kansainvälisyyttä, monikulttuurisuutta ja erilaisia vähemmistöjä koskeviin linjauksiin sekä koko metropolialueen kehittämistavoitteisiin. Myös liikuntavirastolla on käynnissä oma strateginen uudistamistyö.

Strategiatyön ja tämän taustaselvityksen valmistelussa on käytetty alan kotimaista ja kansainvälistä kirjallista aineistoa, selvityksiä, tutkimuksia ja tilastotietoa. Valmistelu on tehty yhteistyössä kaupungin sivistystoimen virastojen ja alan toimijoiden kanssa. Keskeisille toimijoille on järjestetty kohdennettuja ja verkkopohjaisia kuulemistilaisuuksia.

1.3 Kulttuurin julkinen rahoitus

Helsingin kulttuuripalvelujen rahoituksen näkymiin vuoteen 2017 vaikuttavat laajemat taloudelliset näkymät. Arvioiden mukaan Eurooppa tulee talousvaikeuksista huolimatta säilymään merkittävänä globaalitalouden tekijänä. Euroopassa on haasteita julkisen talouden vakauttamisessa ja työllisyyden hoitamisessa. Samalla tuotanto- ja yritysraakenteet muuttuvat ja työmarkkinat globalisoituvat.

Helsinki, valtio ja yksityinen sektori ovat kulttuurin, nuorisotyön, liikuntatoimen ja taiteen keskeisiä rahoittajia. Kulttuurin alalla on myös entistä enemmän kolmannen sektorin ja vapaaehtoiskentän toimijoita. Taiteen rahoitus perustuu valtion, kunnan ja taidetoimijoiden kolmikantamalliin, jossa jokaisen toimijan osuus on merkittävä. Valtion tuki edellyttää myös kunnan panostusta. Hyvän yhteistyön tärkeys korostuu entistään strategiakauden aikana.

Valtio on asettanut kunnille tietyt perusvelvollisuudet, joiden täyttämistavoista se voi itse päättää. Laissa kuntien kulttuuritoiminnasta valtio antaa kunnille velvollisuuden itse tarjota tai huolehtia siitä, että joku muu tarjoaa kunnassa taiteen perusopetusta ja taidepalveluja. Valtio maksaa kunnille asukasperusteista valtionapua näiden toimintojen järjestämiseksi. Lisäksi valtio avustaa rahoituslakien perusteella suoraan ammattimaisia taide- ja taideoppilaitoksia.

Valtion avustus (VOS) pohjautuu laskennallisiin malleihin (henkilötyövuodet tai oppitunnit). Kunnissa taidelaitosten avustaminen perustuu kunnallisen itsehallinnon harkintavaltaan, jolla on erilaisia reunaehtoja. Taidelaitosten avustamisessa valtiolla on päävastuu taide- ja sivistyspalveluiden saatavuudesta eri puolilla Suomea. Kuntien tehtävänä on huolehtia kulttuuripalvelujen paikallisesta toteuttamisesta. Kunnan avustusharkinnassa korostuu asiakkaan ja palvelujen saatavuuden näkökulma.

Valtionosuuksia myönnetään niin ikään liikunta-, nuoriso- ja kirjastotoimelle sekä työväenopistoille.

Koska valtion taiteen kentän avustaminen sitoo varat pääosin taideinstituutioiden lakisääteiseen tukeen, on Helsingin kaupungilla erityinen rooli vapaan kentän avustamisessa. Kunnallinen avustusjärjestelmä on valtion lakisääteistä järjestelmää joustavampi ja sellaisena tärkeä kulttuurikentän kehityksen ja muutosten mahdollistaja. Uusien toimijoiden ja toimintamuotojen on vaikea päästä valtion lakisääteisen tuen piiriin. Vaikka vapaan kentän rahoitusta on edellisellä vuosikymmenellä lisätty, kohdistuu valtaosa julkisesta tuesta edelleen olemassa oleviin rakenteisiin.

Viime aikoina keskusteluun on noussut yhteiskunnallinen yritystoiminta, johon liittyvä käsitteistö ja pelisäännöt ovat vielä vakiintumattomia. Tällaisissa yrityksissä yhdistyvät kansalaisyhteiskunnan arvot ja liike-elämän toimintatavat. Kulttuurin ja kolmannen sektorin alueella on paljon sellaista toimintaa, joka voisi täyttää yhteiskunnallisen yritystoiminnan tunnusmerkit. Kun yhteiskunnallisten yritysten pelisäännöt, jotka liittyvät mm. kilpailuneutraliteettiin ja rajoitettuun voitonjakoon selkiytyvät, voi tällä mallilla olla tärkeä merkitys Helsingin kulttuurin palvelutuotannolle. Se myös avaa kulttuurin alan työllistämiseksi uusia näköaloja.

Kulttuurin toimintaympäristön muutokset

2.1 Kaupungin ja väestön muutokset

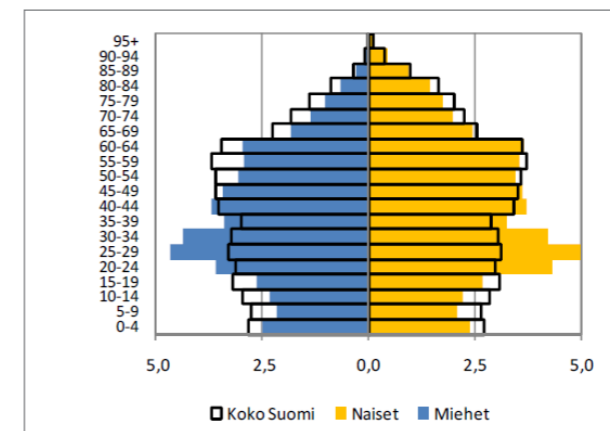
Helsinki muuttuu lähivuosina voimakkaasti, kun meren rannat otetaan asumiskäyttöön. Helsingin kasvavia asuinalueita ovat muun muassa Jätkäsaareen, Hernesaareen ja Kalasatamaan suunnitellut uudet asuinalueet sekä Sipoosta liitetyt maa-alueet. Vuoden 2017 Helsinki voikin olla varsin erilainen kooltaan ja rakenteeltaan.

Väestöennusteiden mukaan Helsingin asukasluvun vuosittainen kasvu on ollut 0,7 prosentin luokkaa vuodesta 2011 lähtien. Väestönkasvu koostuu lähinnä kasvavasta maahanmuutosta ja uusien asuinalueiden rakentamisesta.

Helsinki on väestörakenteeltaan muuta Suomea ja Helsingin seutua nuorempi. Helsinki on opiskelija-kaupunki, joten pienien kotitalouksien määrä on sille ominaista. Yksin tai kaksin asuvia on yhteensä 80 prosenttia ja puolessa Helsingin asunnoista on vain yksi asukas. Vain 10 prosentissa asunnoista asuu neljä henkeä tai enemmän.

2000-luvulla on tapahtunut arvomaailman muutosta aineettoman kulutuksen suuntaan. Kulttuurin harrastaminen on merkittävä osa suomalaisten elämää.

Helsingin ja koko maan väestörakenne 1.1.2009

Lähde: Tilastokeskus

2.2 Taiteen kentän muutokset

Kulttuurisisältöjen digitalisoitumisen myötä syntyy uudenlaisia jakelukanavia, esitteilytiloja ja ratkaisuja kulttuuriperinnön säilyttämiseksi ja sisällön tuottamiseksi. Ihmistä tulee kulttuurin tekijöitä pelkkien kokijoiden sijaan. Epäviralliset yhteenliittymät niin verkossa kuin perinteisissä sosiaalisissa ympäristöissä lisääntyvät.

Suuri osa maan taiteilijoista ja luovien alojen työpaikoista on jatkossakin pääkaupunkiseudulla. Helsingissä ovat taideyliopistot sekä televisio-, radio- ja kustannusalan keskeiset instituutiot. Uudet taiteen alat ja taidemuodot näkyvät Suomessa usein ensimmäisenä Helsingissä. Pääkaupungissa on muuta maata enemmän taiteilijoita ja laajempi yleisöpohja. Taiteen ja tieteen yhteiset kokeilut ovat keskeisiä uusien innovaatioiden syntymiselle. Taloudellisen taantuman aikana on riski, että tälle toiminnalle ei löydy riittävästi tukea.

Käynnissä oleva taiteen ja kulttuurin kentän sirpaloitumiskehitys jatkuu ja taiteen vapaan kentän merkitys lisääntyy. Työttömyys alalla on yleistä ja lisääntynyt taidekoulutus tuo uusia ammattilaisia alalle.

Lyhyet ja epätyypilliset työsuhteet ovat kulttuurialoilla tavanomaisia. Yksittäisen taiteilijan oheen ovat tulleet verkostot, osuuskunnat sekä julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin yhteistuotannot. Taiteilijat kouluttautuvat uudelleen lähialojen ammatteihin, esimerkiksi opettajiksi. Jatkossa taiteilijat tulevat saamaan toimeentulonsa monilta sektoreilta, esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollosta sekä harrastajien opetuksesta.

Yhä useampi taiteilija suorittaa taiteen alan yliopistotutkinnon – jotkut useampiaakin. Monitaiteisuus lisääntyy. Tämä asettaa uudistusvaatimuksia avustusjärjestelmille, jotka usein perustuvat taiteenaloittaiseen jakoon.

Suomalaisen taiteen kansainvälistäminen vahvistuu kulttuurivaihdon, residensitoiminnan ja EU-hankkeiden kautta. Taiteilijoiden liikkuvuus lisääntyy ja kulttuuri mielletään maiden ja kaupunkien vetovoima- ja kilpailutekijäksi. Taiteen soveltava arvo nousee taiteen itseisarvon rinnalle. Alalla toimiminen edellyttää yhä laajempaa kentän hallintaa ja tuottajien ja välittäjien ammattiryhmä vahvistuu.

TAIDE- JA KULTTUURIALOJEN OPISKELIJAT HELSINGISSÄ				
Yliopisto	2006	2007	2008	2009
Sibelius-Akatemia	1478	1475	1259	1353
Teatterikorkeakoulu	437	425	388	389
Taideteollinen korkeakoulu	1874	1900	1931	1944
Kuvataideakatemia	252	272	246	265
Lähde: Tilastokeskus ja KOTA -tietokanta				
Ammatillinen peruskoulutus	2006	2007	2008	2009
Viestintä ja informaatiotieteet	456	457	454	481
Teatteri ja tanssi	41	45	45	48
Musiikki	191	185	189	186
Kulttuuriala yht.	4729	4759	4512	4666

ANTTI SEPPÄNEN

Hyvinvointia kulttuuripalveluista

3.1 Lasten- ja nuortenkulttuuri Helsingissä

Kaikilla lapsilla ja nuorilla on oikeus taiteen, kulttuurin ja liikunnan harrastamiseen. Pienimpien lasten kohdalla tavoite toteutuu varhaiskasvatuksessa heidän lähiympäristössään. Koulujen aamu- ja iltapäivätoiminta sekä kerhotoiminta vahvistavat mahdollisuutta kokeilla eri harrastusmuotoja ilman pitkäaikaista sitoutumista. Kun lasten harrastustoiminta on entistä kiinteämpi osa koulupäivää, jää perheille enemmän aikaa yhdessäoloon. Kaupungin eri hallintokuntien, koulujen ja taidelaitosten yhteistyö on näiden palveluiden onnistumisen edellytys.

Koulut ovat lasten ja -nuortenkulttuurin keskeisimpiä toimijoita. Helsingissä toimii useita ala- ja yläkouluja, joissa painotetaan taito- ja taideaineita sekä liikuntaa. Lukion voi suorittaa myös kolmessa taidelukiossa tai liikuntalukiossa.

3.1.1 Kaupungin lastenkulttuuripalvelut

Lastenkulttuuripalvelut jaetaan lasten omaan kulttuuriin, kulttuurin tekemiseen lasten kanssa sekä lapsille suunnattuun kulttuuritarjontaan. Nuorten kulttuurissa oma tekeminen ja valinnat vahvistuvat. Helsingin kaupungin tuottamien lastenkulttuuripalveluiden lisäksi alalla toimii monia lastenkulttuuria tekeviä järjestöjä ja yhteisöjä.

Lasten ja aikuisten yhteinen ajankäyttö monipuolistuu kulttuuripalveluiden avulla. Aikuisten ja lasten yhteiset kulttuuripalvelut ovat tärkeitä, sillä perheen parissa omaksumat tavat käyttää kulttuuria toistuvat ja tuntuvat luontevilta myös aikuisena. Pohja kulttuurin tarjoamalle hyvinvoinnille luodaan lapsuudessa.

Kulttuurikeskus tuottaa lasten kulttuuripalveluja Annantalossa ja alueellisissa kulttuurikeskuksissa. Lisäksi se tukee taideoppilaitoksia. Annantalo tarjoaa ammattitai-

teilijöiden opetuksessa kouluajalla ja sen ulkopuolella mahdollisuuden tehdä ja kokea taidetta. Opetusta annetaan suomen ja ruotsin kielillä. Annantalossa kehitetään taidekasvatuksen menetelmiä yhteistyössä valtakunnallisen Taikalamppu-verkoston ja kansainvälisten toimijöiden kanssa. Helsingissä toimivien taidelaitösten pedagoginen toiminta on keskeinen osa taidekasvatusta.

Lapset ja nuoret ovat yksi Helsingin taidemuseon tärkeimmistä kävijäryhmistä. Suuri osa museopedagogisista palveluista on suunnattu heille. Lapset ja nuoret tavoitetaan ryhminä koulujen ja päiväkotien kautta ja vapaa-ajalla perheen tai ystävien kanssa. Museon näyttelyitä avataan myös lapsikävijöille opetusmateriaalien ja tapahtumien kautta. Lisäksi museon ohjelmistoon sisältyy näyttelyitä, joissa lapset ja nuoret ovat ensisijainen kohderyhmä.

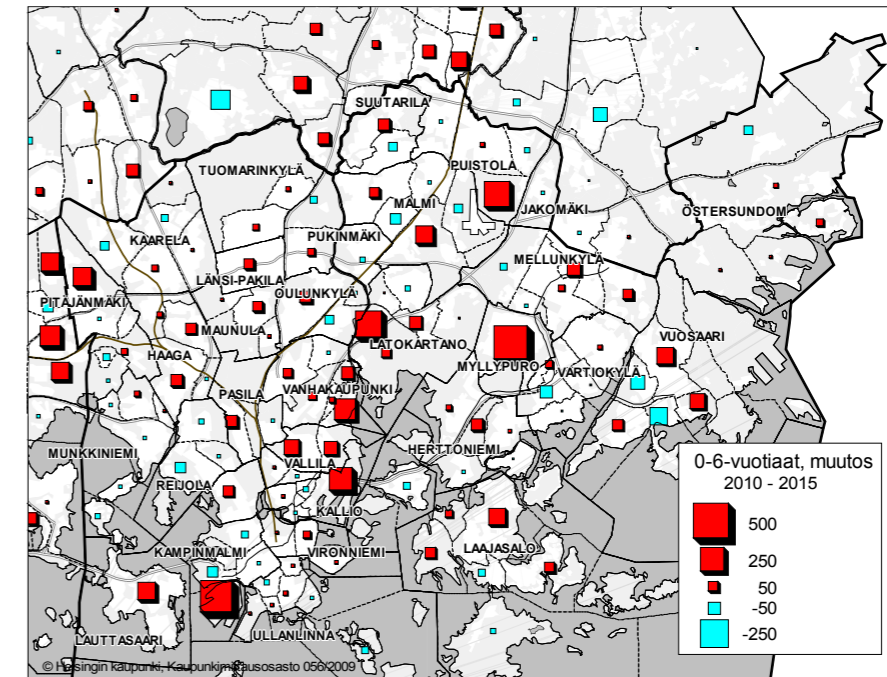
Helsingin kaupunginmuseon tavoitteena on olla museopedagogiikan johtava toimija Suomessa. Helsingin kaupunginmuseo keskittää pääosan palveluistaan lapsille ja nuorille Sederholmin taloon, joka tarjoaa elämykselliset puitteet mm. erilaisille työpaikoille. Museopedagogisia palveluita tarjotaan kuitenkin kaikissa museon toimipisteissä.

Kirjasto on lapsille ja perheille luonteva lähipalvelu. Kirjastoon on helppo tulla ja se on turvallinen kohtaamispaikka. Kirjastoissa kehitetään jatkuvasti uusia toimintamuotoja, joilla sanataidetta ja tiedonhalua tehdään jo varhain lapsille tutuksi. Kirjaston tavoitteena on luoda puitteet omaehtoiselle itsenäiselle kulttuurin harrastamiselle.

Helsingin kaupunginorkesterilla on yhteistyötä opetusviraston ja pääkaupunkiseudun musiikkiopistöiden kanssa. Oppilasryhmät pääsevät maksutta kaupunginorkesterin sinfoniakonsertteihin ja aamupäivisin kenraaliharjoituksiin. Kaupunginorkesterin kummilapset -yleisökasvatusprojektin kokemuksia hyödynnetään suunniteltaessa konserttitoimintaa Musiikkitaloon. Musiikkitalon monipuoliset tilat ja orkesterien yhteistyö Sibelius-Akatemian ja ulkopuolisten toimijöiden kanssa luo uusia mahdollisuuksia konserttien ja oheisohjelmien toteuttamiseen.

Helsingin kaupunginteatterin perheteatteritarjonnassa on esityksiä alle kouluikäisistä nuorisoon ja yleisötyöstä suuri osa on suunnattu lapsille. Tarjolla on kaikille avointa toimintaa, erityisesti päiväkoti- ja koululaisryhmille sekä perheille suunnattua teatteri- ja tanssityöpajoja, teatterivierailuja sekä pitempiä taidekasvatusprojekteja. Kaupunginteatteri on kiertänyt helsinkiläisissä alakouluissa ja järjestää koululaisten kesälomalla teatterileirejä.

0-6-vuotiaiden määrän muutos alueittain 2010-2015 (Lähde: Helsingin tietokeskus)

3.1.2 Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma (LASU)

Helsingin kaupunginvaltuusto hyväksyi vuosille 2009–2012 lakisäateisen Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman (LASU). Sen keskeisiä tavoitteita ovat lasten ja nuorten turvallinen kasvu, vanhemmuuden vahvistuminen, lasten ja nuorten yhteisöllisyyden lisääntyminen sekä nuorille turvattu koulutus- ja työllistymispolku.

Lasten hyvinvointi on eriytynyt Helsingissä. Lapsiperheiden pienituloisuus on kasvanut, erityisesti yksinhuoltajien ja maahanmuuttajataustaisten perheiden köyhyys. Lastensuojelun sekä lasten ja nuorten mielenterveyshoidon tarve on lisääntynyt. Näistä syistä johtuen lapsilla ja nuorilla on erilaiset mahdollisuudet harrastamiseen ja it-sensä toteuttamiseen.

Lasten ja nuorten osallistumisen kulttuuritoimintaan ei tulisi olla riippuvaista alueellisesta sijainnista tai perheen taloudellisesta tilanteesta. Hyvinvointisuunnitelma edistää poikkihallinnollista yhteistyötä. Kulttuurihankkeissa edistetään yksityisen ja kolmannen sektorin palveluntuottajien mahdollisuuksia tuottaa toimintaa.

Lasten ja nuorten mahdollisuus osallistua itse elinympäristöön ja heille suunnattuja toimintoja käsitteleviin suunnitelmiin ja niiden toteuttamiseen on tärkeää. Kulttuurin LASU-hankkeissa etusijalla ovat loma-ajantoiminta, syrjäytymisvaarassa olevien lasten ja nuorten tavoittaminen, harrastusmahdollisuudet, koulujen iltapäivätoiminta ja kerhot.

Kulttuurin ja liikunnan harrastaminen omalla asuinalueella heti koulupäivän jälkeen vapauttaa aikaa perheiden yhteisille illoille. Alueellisten nuorisotalojen uudet harrasteryhmät tarjoavat varhaisnuorille edullisen mahdollisuuden pitkäkestoiseen kulttuuriharrastukseen omalla asuinalueellaan.

Koulujen avautuminen ja vuorovaikutus ympäristön toimijoiden kanssa on tärkeää. Koulutilojen maksuton käyttö harrastustoimintaan iltapäivien aikana edistää oppilaitosten mahdollisuutta toimia eri kaupunginosissa. Järjestöt, yhdistykset ja taideoppilaitokset järjestävät koulutiloissa iltaisin monimuotoista kulttuuritoimintaa.

3.1.3 Kulttuuria kouluihin

Kulttuuria kouluihin on kaupunkitason yhteistyöohjelma, jonka tavoitteena on säännöllisten ja helposti lähestyttävien toimintatapojen kehittäminen koulujen ja taidelaitosten välille. Hankkeella tuetaan opetustyötä avaamalla opettajille taidetta oppimisympäristönä. Toisaalta kulttuuritoimijoiden kouluille suuntaamia palveluita ohjataan vastaamaan koulujen tarpeita.

Kulttuuria kouluihin -hanke vahvistaa taidekasvatuksen asemaa osana helsinkiläisten koulujen opetusta. Se kuuluu Helsingin kaupungin Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman kärkihankkeisiin (LASU).

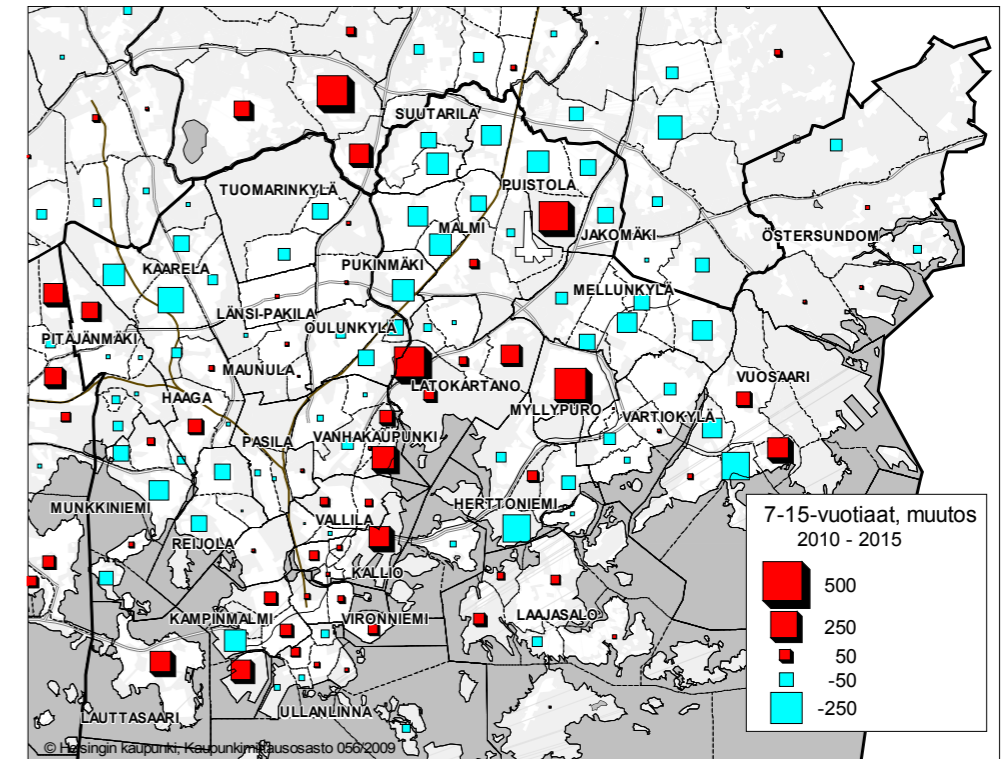
Kukin koulu laatii toimintasuunnitelmaansa kulttuuriosion, johon kirjataan yhteistyö taidelaitosten kanssa. Näin kulttuuri tulee näkyväksi osaksi koulun toiminnan suunnittelua. Koulun oppilaat voivat osallistua kulttuuritoiminnan suunnitteluun. Hankkeen avulla taide ja kulttuuri tuodaan osaksi myös muiden kuin varsinaisten taideaineiden opetusta. Tämä edellyttää toiminnan sisällyttämistä koulupäivään joustavasti.

Yhtenäinen koulujärjestelmä tarjoaa mahdollisuuden tuoda kulttuuritoimintaa jokaisen lapsen ulottuville riippumatta perheen sosioekonomisesta asemasta. Näin kulttuurisisällöt tavoittavat kokonaiset ikäluokat ja ne koskevat kaikkia peruskoulun luokka-asteita.

Kulttuuri- ja taidelaitokset sekä julkisin varoin tuettu taidetoiminta edistävät koululaisten oppimista, yleisivistystä ja kansalaistaitoja sekä ennen kaikkea hyvinvointia. Samalla edistetään koululaisten ja muun yhteiskunnan vuorovaikutusta sekä tuodaan kulttuuripalveluille uusia yleisöjä.

Kulttuuria kouluihin -kokonaisuus alkaa suomen- ja ruotsinkielisinä pilottihankkeina. Hankkeen laajentumiseen vaikuttaa koululaisten vierailuihin liittyvien kuljetusten järjestäminen. Hanke on tarkoitus nivoa osaksi kuntakohtaisia opetussuunnitelmia.

7-15-vuotiaiden määrän muutos alueittain vuosina 2010-2015 (Lähde: Helsingin tietokeskus)

3.1.4 Lasten ja nuorten taiteen perusopetus

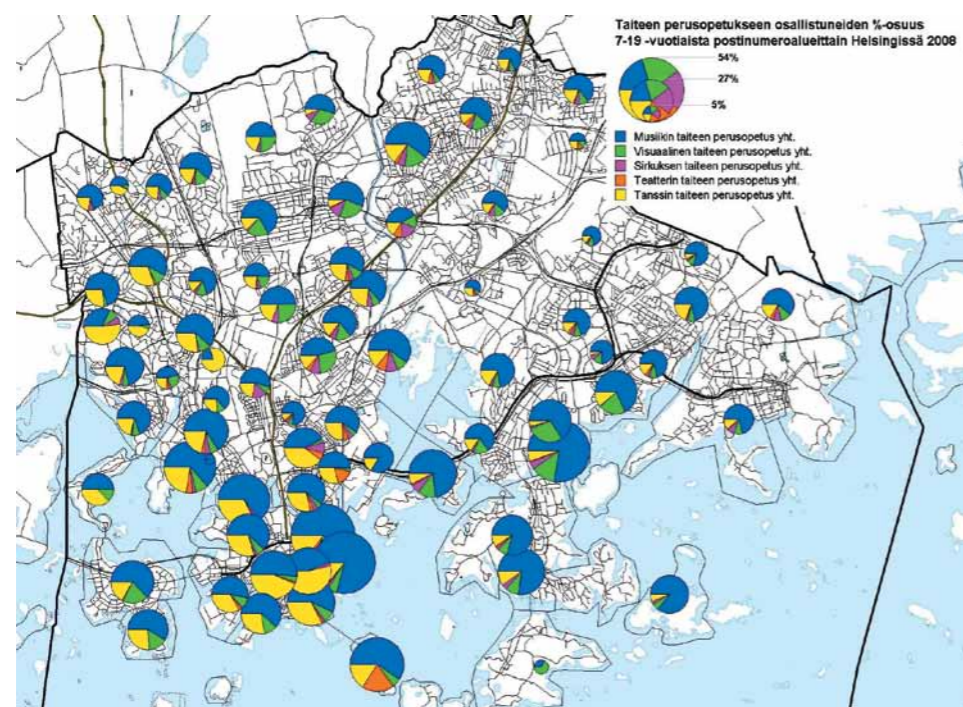
Yksityiset taideoppilaitokset järjestävät lapsille ja nuorille taiteen perusopetusta, jota Helsinki tukee avustuksin. Taiteen perusopetus on ensisijaisesti lapsille ja nuorille tarkoitettua pitkäjänteistä ja tavoitteellista taiteen opiskelua, josta voidaan periä kohtuullisia oppilasmaksuja. Opetus antaa oppilaalle valmiuksia ilmaista itseään ja hakeutua asianomaisen taiteenalan ammatilliseen ja korkea-asteen koulutukseen.

Kulttuuri- ja kirjastolautakunta voi myöntää oikeuden antaa taiteen perusopetusta, kun hakija esittää opetussuunnitelman, joka täyttää opetushallituksen kullekin taidealalle vahvistamat kriteerit. Taiteen perusopetus on jaettu kahteen oppimäärään, yleiseen ja laajaan. Helsinkiläisistä oppilaitoksista 17 saa valtionosuutta laajan oppimäärän toteuttamiseen. Yleistä oppimäärää opettavat laitokset saavat yleensä yksinomaan kaupungin tukea. Yleisen oppimäärän opetus perustuu usein ryhmäopetukseen, joka on yhteisöllistä ja edullisempaa järjestää.

Musiikki ja kuvataide ovat vakiinnuttaneet asemansa valtion ja kunnan tukemissa oppilaitoksissa. Helsinki hyväksyy myös uusia taiteenlajeja taiteen perusopetuksen piiriin ja tukee niitä harkinnanvaraisin toiminta-avustuksin.

Taiteen perusopetusta annetaan eri puolilla kaupunkia kohtuullisin oppilasmak-
suin osana helsinkiläisten lasten lähipalveluja. Osallistuminen taideopetukseen vaihtelee kaupungin eri alueilla, idässä ja kaupungin reuna-alueilla lapset osallistuvat opetukseen vähiten. Taiteen perusopetuksessa alueellisen tasa-arvon ja sukupuolten tasa-arvon toteutuminen on tärkeää. Koulutiloja ja muita julkisia tiloja rakennettaessa edistää taiteen perusopetuksen tilatarpeiden huomioiminen näiden tilojen monikäyttöisyyttä.

Taiteen perusopetukseen osallistuneiden %-osuus 7-19-vuotiaista postinumeralueittain Helsingissä 2008.

Lähde: Helsingin kulttuurikeskus

3.1.5 Nuorten kulttuuri Helsingissä

Helsingissä on muuta maata enemmän nuoria aikuisia. Nuorten oma kulttuuri on sarja päällekkäisiä valta-, ala- ja vastakulttuureja, jotka kietoutuvat toisiinsa. Keskeistä kulttuuritoiminnassa on, että nuoret ovat itse vahvasti mukana suunnittelussa ja toteutuksessa.

Nuorten kulttuuriharrastamisessa on suuria yksilökohtaisia eroja: osalla harrastuksia on useita, toisilla ei ainoatakaan. Erityisesti poikien saaminen mukaan kulttuuri-toimintaan on haaste. Yksi vaikeimmista kohderyhmistä ovat 13–18-vuotiaat, joilla kaveripiirin merkitys korostuu ja pitkäjänteiset harrastukset jäävät helposti. Nuorille on tyypillistä halu kokeilla eri kulttuurimuotoja. Kulttuuritarjonnassa tulee olla lyhytkes-

toisia vaihtoehtoja, mutta näiden jälkeen tulee olla myös mahdollisuus edistyä harrastuksiensa parissa.

Kulttuuritoimintaan osallistuminen antaa kokemuksen siitä, että yhteisöllisellä toiminnalla voi vaikuttaa. Nuorten kansalaistoiminnalle annetaan toimintamahdollisuudet kaupungissa. Helsingin omien nuorten kulttuuripalveluiden lisäksi nuorten parissa toimii monia järjestöjä ja yhteisöjä, mm. monikulttuurisia nuorisjärjestöjä. Nuorten kulttuuritoiminta verkossa kasvaa ja mm. sosiaalisen median käytön muodot muuttuvat. Jotkut taiteenlajit, kuten pelikulttuuri ja valokuvaaminen, yleistyvät osana verkkomaailmaa.

Nuorille avoimet ja epäkaupalliset tilat ovat tärkeitä. Kaupunkitilat ovat näyttäytymisen ja kavereiden tapaamisen areenoita sekä oman identiteetin vahvistajia. Nuorille tärkeitä ovat mm. aukioiden ja puistojen ilmaisfestivaalit. Heitä kiinnostavat sekä suurtapahtumat että lähitoimintakin. Ikäryhmän vanhetessa tapahtuman sijainnilla ei enää ole suurta merkitystä. Nuorisokulttuuriset virtaukset kuten skeittaus, graffititaidet ja parkour ovat osa kaupunkikulttuuria. Parhaimmillaan ne voivat olla rajat ylittävää kaupungin elävöittämistä ja mielipiteiden ilmaisukeino.

Kaupungin hallintokunnista nuorten kulttuuriin keskittyy nuorisoasiainkeskus. Myös muilla kaupungin hallintokunnilla on nuorisokulttuuriin liittyviä toimintoja. Taidelaitoksilla on nuorille suunnattua yleisötyötä, ja kirjastolle he ovat erityisen tärkeä kohderyhmä.

Nuorisoasiainkeskus painottaa työtä nuorten, nuorten toimintaryhmien, nuorten järjestöjen ja kolmannen sektorin sekä muiden kaupungin hallintokuntien kanssa. Nuorten kulttuurinen toiminta tapahtuu ruohonjuuritasolla, jossa nuorten mahdollisuudet vahvistuvat. Nuorisoasiainkeskuksella on 50 lähinuorisotalon verkosto, joissa musiikin harrastaminen on suosituin kulttuurimuoto. Loma-ajalle järjestetään yhdessä nuorten ja muiden kulttuuritoimijoiden kanssa toimintaa.

Kulttuurikeskuksen nuorille suunnatut yläkoulujen, lukiodien ja ammatillisten oppilaitosten opetusohjelmaan sisällytetyt kulttuurikurssit lisäävät elämyksellistä oppimista ja taiteen tuntemusta. Kulttuurikursseilla käsitellään ajankohtaisia yhteiskunnallisia teemoja taiteen ja tieteen keinoin.

Helsingin taidemuseo, kaupunginmuseo ja kaupunginteatteri antavat nuorille mahdollisuuden osallistua toimintaansa sekä katsojan, kuulijan että tekijän rooleissa. Näillä jokaisella taidelaitoksella on pedagogiikasta vastaava työntekijä, jonka tehtävänä on suunnitella toimintaa nuorille.

3.2 Aikuisten kulttuuripalvelut

Yksityiset ja julkiset tahot tarjoavat helsinkiläisille kulttuuripalveluja. Lähes koko Helsingin kulttuuritarjonta on suunnattu aikuisille. Myös eri alojen järjestöt, seurakunnat, vapaan sivistystyön toimijat, taiteilijat sekä vapaaehtoiset tekevät kulttuurityötä kaupunkilaisten hyvinvoinnin edistämiseksi. Helsingissä kunnan tuottamia kulttuuripalveluja aikuisille tarjoavat ensisijaisesti sivistystoimen alaiset virastot ja niiden tukemat taidetoimijat. Aikuisille suunnattuja kulttuuripalveluja käsitellään kaikissa tämän kulttuuristrategian luvuissa.

Kaupungin tarjoamat kulttuuripalvelut ovat kaikkien kaupunkilaisten käytössä ilmaiseksi tai edulliseen hintaan. Palveluja tarjotaan eri kaupunginosissa ja toiminnassa otetaan huomioon esteettömyyden periaatteet. Kulttuuritarjonnasta tiedottaminen on osa palvelukokonaisuutta.

Kirjasto on oppimisympäristö ja tiedonsaannin paikka, suosituin kunnallinen sivistys- ja kulttuuripalvelu. Suosion taustalla on käyttäjien tarpeista lähtevä kysyntään vastaaminen sekä maksuton palvelutarjonta. Kaikille avoimessa tilassa on tarjolla monipuolisten kokoelmien lisäksi tietoteknisiä palveluita. Kattava kirjastoverkko takaa sen, että kirjasto on helposti kaikkien saavutettavissa. Samalla kirjastoverkko on käyttöliittymä kaupungin tarjoamiin kulttuuripalveluihin ympäri kaupunkia. Kirjastotilat ovat ahkerassa käytössä, ja käyttöä on lisätty tarjoamalla tiloja aukioloaikojen ulkopuolella esimerkiksi asukasyhdistysten ja harrastajaryhmien käyttöön.

Helsingin taidemuseo tarjoaa monipuolisia taide-elämyksiä ja palvelee mahdollisimman erilaisia kävijäryhmiä ja pyrkii kasvattamaan uusien kävijäryhmien kiinnostusta kuvataiteeseen. Taidemuseo tuo taiteen osaksi ihmisten elämää ja avaa uusia näkökulmia visuaaliseen ympäristöön. Taidemuseon museopedagogisen toiminnan ytimenä on saavutettavuuden parantaminen.

Helsingin kaupunginmuseo tarjoaa eri elämänvaiheissa oleville ihmisille aineksia ymmärtää nykyelämän ilmiöitä ja niiden taustoja. Syventämällä historiallista tietoisuutta ja yhteisöön kuulumisen tunnetta museo lisää kaupunkilaisten hyvinvointia ja turvallisuutta. Aikuisille on lisätty osallistavaa toimintaa ja museo toimii myös seinensä ulkopuolella.

Helsingin kaupunginorkesteri tarjoaa Musiikkitalossa musiikin eri lajityyppejä edustavia konsertteja. Konserttitoiminnassaan orkesterilla on käytössä Musiikkitalon uusi taltiointi- ja lähetystekniikka.

Helsingin kaupunginteatteri on maamme suurin ammattiteatteri. Teatterin toiminnassa keskeisiä ovat kaksikielisyys (Lilla Teatern), laaja perheteatteritarjonta, oma tanssiryhmä Helsinki Dance Company sekä muu teatteritarjonta. Teatteri toteuttaa yhteiskunnallista tehtäväänsä myös laajalla yleisötyötoiminnalla.

Liikuntaviraston tarjoamat palvelut ovat kattavasti kaikkien asukkaiden käytössä, lähellä heidän omaa asuinympäristöään. Liikuntavirasto uudistaa oman strategiansa vuonna 2011.

Kulttuurikeskuksen kulttuuripalveluissa korostuu taiteen merkitys. Alueelliset kulttuuritalot ja erityistoimipaikat ovat palvelutuotannon keskeisiä osia, joissa tarjotaan ensisijaisesti esittävää taidetta. Kulttuurikeskuksen avustusjärjestelmä on toinen tärkeä väline kulttuuripalveluiden tuottamisessa erityisesti taide- ja kulttuuri-instituutioiden ulkopuolella.

Helsingin suomenkielisen työväenopiston ja Arbiuksen toiminta perustuu vapaan sivistystyön periaatteisiin, joissa tuetaan yksilön monipuolista kehittymistä ja oikeutta elinikäiseen oppimiseen. Työväenopistot korostavat oppimisen, itse tekemisen ja taideharrastamisen merkitystä osana ihmisten arkea ja hyvinvoinnin edistämistä. Väljät ja joustavat opetus suunnitelmat mahdollistavat nopean reagoinnin kuntalaisten oppimistarpeisiin.

Kurssien ja luentojen lisäksi opistoissa on lukuisia kulttuuritapahtumia, konsertteja, näyttelyitä ja esityksiä. Tavoitteena on antaa taiteiden vastaanottamiseen tarvitta-

via tietoja ja järjestää mahdollisuuksia omaan taiteelliseen ilmaisuun eri taitotasolla. Kulttuuriperinteiden vaaliminen ja siirtäminen on myös osa opistotyötä. Oppilaitoksen sisällä tehdään taide- ja kulttuuriaineiden välillä yhteistyötä, ja yhteistyö ulkopuolisten toimijoiden kanssa on säännöllistä.

Työväenopistossa järjestetään aikuisille harrastajille taiteen perusopetusta käsitöissä, kuvataiteissa, musiikissa ja teatteri-ilmaisussa. Sen tavoitteena on antaa opiskelijalle mahdollisuus opiskella taideaineita pitkäjänteisesti, tavoitteellisesti ja tarjota mahdollisuus alan jatko-opintoihin.

KURSSILAISMÄÄRÄT SUOMENKIELISEN TYÖVÄENOPISTON KURSSEILLA 2010		
	Taidekurseille ilmoittautuneet	Tapahtumissa kävijöitä *
Kirjallisuus, lausunta, teatteri	3 628	3 250
Kuvataiteet	7 468	13 300
Musiikki	7 195	6 600
Yhteensä	18 291	23 150

* Luvut ovat arvioita

Luvut sisältävät tavallisen opetuksen, avoimen yliopiston, maksupalvelu- ja henkilöstökoulutuskurssit. Mukana ei ole avoimen oppimisympäristön opetus eikä tutor-opetus

Lähde: Stoa, Lyytinen, tilastoja 28.2.2011

3.3 Senioreiden ja vanhusten kulttuuripalvelut

Suomalainen yhteiskunta on uudenlaisten haasteiden edessä väestön ikääntyessä voimakkaasti. Yli 85-vuotiaiden määrä tulee kolminkertaistumaan vuoteen 2040 mennessä. Vanhustenhuollon painopiste on siirretty laitos- ja avohoidosta kotona asumisen tukemiseen. Ikäihmisille pyritään tarjoamaan palveluja niin, että he pystyvät asumaan kotona ja tutussa ympäristössä mahdollisimman pitkään.

Ikääntyneiden hyvinvoinnin ja toimintakyvyn turvaaminen edellyttää uudenlaista yhteistyötä. Luovalla toiminnalla ja taiteella on moninaisia ennaltaehkäiseviä vaikutuksia ikääntyneiden terveyteen ja elämänlaatuun. Fyysisen kunnon heiketessä taiteen avulla voidaan vahvistaa tunnetta oman elämän hallinnasta. Ikääntyneen väestön fyysinen kunto vaihtelee ja samoin heidän kulttuuritottumuksensa.

Hoivayhteisöissä asuvien huonokuntoisten ikäihmisten mahdollisuus osallistua ja luoda itse kulttuuria ja taidetta vaatii erityisiä toimia. Kulttuurilaitosten palveluita on yhä enemmän ikäihmisten ulottuvilla palvelukeskuksissa ja -taloissa.

Taide- ja kulttuuritapahtumien yhteisöllisyys ennaltaehkäisee syrjäytymistä. Saatavuus on tärkeää taide- ja kulttuurilaitoksissa. Kulttuuripalveluja suunniteltaessa otetaan huomioon myös kotona asuvat vanhukset.

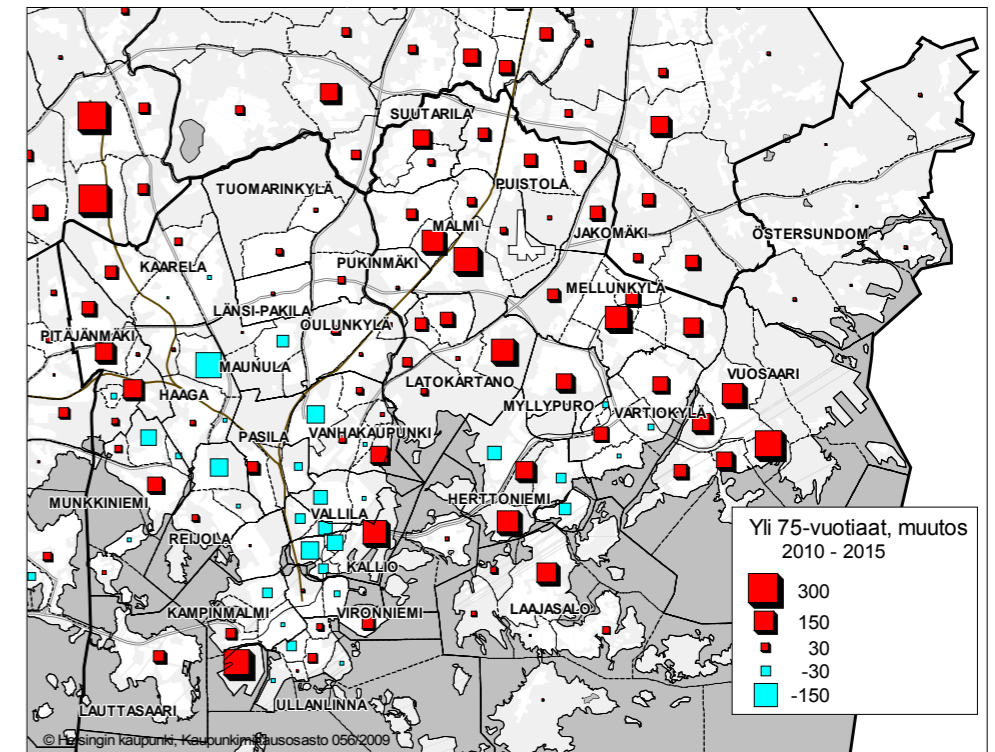
Helsingissä taiteilijat, taidelaitokset ja -koulut, vapaan sivistystyön toimijat, kolmannen sektorin järjestöt ja organisaatiot, seurakunnat sekä vapaaehtoiset edistävät toiminnallaan eri tavoin ikäihmisten hyvinvointia.

Helsingin kaupungin työväenopistossa on ikäihmisille suunnattuja kursseja ja harrastusmahdollisuuksia eri taiteiden alueilta. Helsingin taidelaitoksissa otetaan ikääntyneet huomioon ottamalla ohjelmistoihin teemoja ikäihmisten elämästä ja järjestämällä opastuksia ja tilaisuuksia myös päiväsaikaan. Opastukset ja työpajat on mahdollista muokata senioriryhmille sopiviksi ja työpajatyöskentely sopii erityisen hyvin muistisairaiden kanssa työskentelyyn. Näiden palveluiden kysyntä on voimakkaassa kasvussa.

Ikääntyneiden hyvinvointipalvelujen turvaamisessa erityishaasteena on kasvava vieraskielisten määrä pääkaupunkiseudulla. Ikääntyessä muun kuin äidinkielen taito heikkenee, joten palvelun saamisen tarve omalla äidinkielellä kasvaa. On tärkeää huomioida eri kieliä puhuvien erityiset kulttuuritarpeet.

Kulttuurin ja hyvinvoinnin edistämistä tuottavien palvelurakenteiden suunnittelussa on yhä tärkeämpää julkisen, kolmannen ja yksityisen sektorin toimijoiden yhteistyö. Sen kautta voidaan parantaa palveluiden koordinaatiota, tiedonkulkua, sukupolvienvälistä vuorovaikutusta ja tehostaa taloudellisten resurssien käyttöä.

Yli 75-vuotiaiden määrän muutos alueittain vuosina 2010-2015 (Lähde: Tietokeskus)

TIMO-PEKKA HEIMA

SASA TKALCAN

Monien kulttuurien Helsinki

4.1 Tukea taiteelle

Helsingissä kaupungin kulttuuritoimen käytettävissä olevista varoista yli puolet ohjataan avustuksina helsinkiläisille taideinstituutioille, -oppilaitoksille, -produktioille ja ammattitaiteilijoille. Lisäksi tuetaan alueellisia kulttuuriprojekteja.

Valtionosuusjärjestelmä (VOS-järjestelmä) tukee vakiintuneen aseman saavuttaneita kulttuurilaitoksia. Vapaan kentän rahoitusta on lisätty, mutta valtaosa julkisesta tuesta kohdistuu edelleen olemassa oleviin rakenteisiin. Kaupungin tukea myönnetään vapaalle kentälle, joka usein jää valtionavustusten ulkopuolelle.

Tuki taiteelle kohdistuu jatkossa myös toimenpiteisiin, jotka lisäävät taiteen läsnäoloa kaikessa yhteiskunnallisessa toiminnassa, opetuksessa, hoivatyössä ja vapaaehtoisvoimin toteutetuissa projekteissa. Helsingin avustusjärjestelmä pyrkii reagoimaan uusiin ilmiöihin, ottamaan hallittuja riskejä ja vastaamaan tekijöiden tarpeisiin.

Kaupungin tuottamien kulttuuripalveluiden rinnalla ja tukena on yhteistyömahdollisuuksia kolmannen sektorin kanssa – Helsingin taidekenttä on suurelta osin yhdistys- ja säätiöpohjaista. Näiden vakinaisten toimijoiden ja vapaan kentän tuottamien kulttuuripalveluiden mahdollisuudet nähdään suurina kaupungin roolin painottuessa yhä enemmän avustuksiin ja kulttuuripalveluiden toteuttamisen tukemiseen.

Kun kulttuuripalvelujen tuottamisessa painotusta siirretään avustusjärjestelmän kehittämiseen, voidaan esimerkiksi uusien alueiden tarvitsemat kulttuuripalvelut toteuttaa kumppanuushankkeina avustamalla yhteisöjä, jotka tuottavat halutun toiminnan, oli se sitten tilahanke tai palvelu. Pääosa taiteen tukemiseen tarkoitetuista määrärahoista tulee käyttää sisältöihin.

Kaupunginvaltuuston linjausten mukaisesti uusien alueiden ja merkittävien yksittäisten rakennushankkeiden investointikuluista yksi prosentti ohjataan taidehankintoihin ja muihin kulttuuriprojekteihin.

Avustusten lisäksi toinen merkittävä tukimuoto taiteelle on kohtuuhintaisten esiinty-, esiintymis- ja työskentelytilojen tarjoaminen kaupungissa. Helsingissä on rakennettu sekä kaupungin että valtion toimesta uusia tiloja sekä otettu käyttöön vanhoja rakennuksia taiteelle ja taiteilijoille.

AVUSTUKSET HELSINKILÄISILLE KULTTUURITOIMIJOLLE				
	Helsinki 2010	Valtio 2010	Oma rahoitusosuus 2010	Katsojat 2009
Teatterilain piiriin kuuluvat ammattiteatterit *	3 267 000	19 051 032	10 233 708	416 413
Teatterilain ulkopuoliset ammattiteatterit	710 000	1 185 000	1 447 732	67 381
Tanssitaide	65 300	230 000	2 667 454	12 641
Musiikkioppilaitokset, lakisääteiset	3 198 474	8 325 387	6 000 862	—
Musiikkioppilaitokset, harkinnanvaraiset	695 700	51 710	2 453 986	—
Kuvataide	714 390	864 081	1 592 335	90 185
Museot	1 043 460	2 108 272	926 940	112 779**
Festivaalit	2 030 165	680 000	4 023 426	491 511
Muu musiikkitoiminta	981 394	1 095 751	1 969 945	140 250
Muu sivistystoimi	271 950	289 387	2 930 730	46 427
KKLLK:n jakamat avustukset vuonna 2010	1 875 167	—	—	—
Kaikki yhteensä	14 853 000	33 880 620	34 247 118	1 302 476

* Ei sisällä Helsingin kaupunginteatteria eikä Suomen kansallisoopperaa

** Vuoden 2008 katsojatilasto

Lähde: Helsingin kulttuurikeskus

4.2 Taiteilijoiden ja taiteen Helsinki

Monet keskeisimmistä luovan alan työpaikoista sijaitsevat Helsingissä. Kuitenkaan kaikille taiteen ammattilaisille ei nykyisellään riitä palkkatyötä, taiteilija-apurahoja tai muuta ulkopuolista tukea taiteen tekemiseen. Yhä useampi taidekoulusta valmistuva taiteilija saa toimeentulonsa taiteen soveltavilta alueilta. Parhaimmillaan tällä on myönteistä merkitystä tekijän omalle kehitykselle taiteilijana.

Freelance-taiteilijat ovat keskittyneet pääkaupunkiseudulle. Kohdeavustukset on suunnattu erityisesti helsinkiläisille ammattitaiteilijoille uusien esittävän taiteen tai ympäristötaiteen produktioiden tuottamiseen Helsingissä. Niillä on merkittävä työllistävä, taloudellinen ja kulttuurinen vaikutus. Monitaiteisuus asettaa uudistumisvaatimuksia tukijärjestelmille, jotka perustuvat taiteenaloittaiseen jakoon. Myös taiteilijoiden kansainvälistä toimintaan ja verkostoitumista avustetaan. Kansainvälistä taiteilijavaihtoa edistetään avustamalla residenssitoimintaa järjestäviä tahoja.

ESITTÄVÄN TAITEENALAN TAITEILIJOIDEN MÄÄRÄ SUOMESSA 2010	
Taiteenala	Esittävän taiteenalan taiteilijat
Näyttämötaide	1500
Säveltaide	2500
Tanssi	900
Sirkus	300
Performanssi	200
Yhteensä	5400

Lähde: OKM

Tanssi

Tanssin alalle valmistuu paljon uusia tekijöitä, esitysmäärät, festivaalit ja tanssitapahtumat ovat lisääntyneet. Tanssikulttuurin ytimessä on taidetanssi, mutta siihen kuuluvat myös tanssin harrastaminen, tanssin soveltavat muodot, tanssiurheilu ja seurataanssi. Tanssi liittyy myös viihde- ja kulttuuriteollisuuteen. Suomalainen tanssin kenttä on nopeasti kansainvälistymässä ja joillain ryhmillä tulot koostuvat merkittävästi ulkomaisista lähteistä.

Suurin osa maamme tuhannesta ammattitanssijasta toimii Helsingissä tai pääkaupunkiseudulla. Tanssi harrastuksena tavoittaa kolmanneksen suomalaisista. Tanssitaide on kansainvälistä ja helposti rajat ylittävää. Tanssitaiteen vapaan kentän perusrahoitus on pienimuotoista ja epäsäännöllistä niin valtiolta kuin kaupungilta. Instituutioiden ulkopuolella tapahtuvaa tanssia tuetaan tuotantokohtaisten avustusten kautta. Tämän toiminnan tavoitteena on mahdollistaa uusia ilmiöitä.

Tanssin tilakysymyksen ratkaisemiseksi ehdotetaan tanssin taloa. Katso kohta 5.2.4.

Elokuva

Elokuvien kierto on nopeutunut. Elokuvateattereiden vähentynyt määrä ja monialisten elokuvateattereiden ohjelmistopolitiikka vaikuttavat maahantuontiin ja tarjontaan. Pieniä yleisöjä tavoittelevat elokuvat ovat taloudellinen riski Suomen elokuvasäätiön maahantuontituesta huolimatta.

Entuudestaan tuntemattomien tekijöiden esittely on suurelta osin jäänyt elokuvafestivaalien tärkeäksi tehtäväksi. Festivaalit yhdistävät elokuvan katsomisen ja tapahtumakulttuurin. Niiden merkitys kaupungin elokuvatarjonnan lajityyppien laajentajana ja monipuolistajana kasvaa edelleen. Eri lajityyppien festivaalit ovat Helsingissä kasvussa.

Elokuvajakelun digitalisointi muuttaa teattereiden toimintaa. Kehitys mahdollistaa elokuvan maailmanlaajuisen jakelun ja myös muun kuin elokuvan esittämisen.

Helsinki voisi tulevaisuudessa kilpailla kansainvälisistä elokuvatuotannoista ja niiden kautta saatavista taloudellisista hyödyistä nykyistä oleellisesti paremmin, jos valtio mahdollistaisi kansainvälisten elokuvatuotantojen verohelpotukset useiden EU-maiden tapaan.

Elokuvan aseman parantamisen tukikeinoja voivat olla festivaalien tukemisen lisäksi muun muassa tilojen vuokraan liittyvä tuki laatuohjelmistoon sitoutuvalla toimijalle esimerkiksi Tennispalatsin kaltaisen kaupungin omistaman elokuvatalon yhteyteen tai elokuvanäytösten osto.

SUURIMPIEN HELSINKILÄISTEN ELOKUVAFESTIVAALIEN KATSOJAT VUONNA 2010		
Festivaali	Myytyt liput	Kokonaiskävijämäärä*
HIFF- Rakkautta & Anarkiaa	48 261	53 310
Doc Point	14 108	27 000
Artisokka	1150	1400
Night Visions	5601	6757
Lens Politica	1500	2850

* Myös kutsuvierasliput ja seminaareihin jne. osallistuneet
Lähde: Helsingin kulttuurikeskus

Muotoilu

Muotoilu on Suomessa laajasti arvostettua ja tärkeä osa kansallista historiaa. Muotoilun ymmärtäminen osana arkea, kuluttajavalinnat, kestävä kehitys ja vaikuttamisen mahdollisuudet muotoilun keinoin ovat tärkeitä teemoja. Niiden avulla voidaan herätellä kansalaisten aktiivista otetta omaan ympäristöönsä. Muotoilun rooli korostuu Maailman designpääkaupunkivuoden 2012 ansiosta.

Valtiorahoitteisten Designmuseon ja Suomen rakennustaiteen museon yhteisenä tavoitteena on saada yhteinen laajennusosa nykyisten museorakennusten väliin jäävälle piha-alueelle ja peruskorjata nykyiset rakennukset. Punavuoreen ja Kaartinkaupunkiin on jo omaehtoisesti syntynyt designalue, jonka uusi arkkitehtuuri- ja muotoilukeskus täydentäisi.

Muotoilukasvatuksen tavoitteena on auttaa näkemään suunnittelun merkitys yksilön omassa ympäristössä, lisätä kiinnostusta muotoilua kohtaan ja antaa välineitä kansalaisvaikuttamiseen kansalaisena.

Visuaaliset taiteet

Visuaalisia taiteita ovat mm. maalaustaide, kuvanveisto, valokuva-, media- ja sarjakuvataide, taidegrafiikka, performanssi, taidekäsityö sekä yhteisö- ja ympäristötaide. Visuaaliset taiteet mahdollistavat kielelliset ja kansalliset rajat rikkovaa kerrontaa.

Tämän ominaisuutensa kautta ne soveltuvat erityisen hyvin työskentelyyn eri kulttuureista olevien ihmisten kanssa, esimerkiksi maahanmuuttajien kotouttamisessa.

Teknologian kehityksen myötä ympäristömme muuttuu jatkuvasti yhä visuaalisuutta korostavammaksi. Tämä edellyttää hyvää visuaalista lukutaitoa, jota tulisi opiskella mahdollisimman nuoresta alkaen.

Pääkaupunkiseudulla toimivat maan tärkeimmät taidemuseot. Helsingin taidemuseo on yksi maan neljästä suurimmasta taidemuseosta. Taidemuseo lisää kuvataiteen yhteiskunnallista vaikuttavuutta työpajojen, yhteisöprojektien ja taidepedagogian kautta. Kaupunkiympäristön laatua ja viihtyvyyttä parannetaan julkisten taidehankintojen kautta. Ympäristötaide luo mahdollisuuden rakentaa odottamattomilla tavoilla teos kaupunkiympäristöön väliaikaisesti tai pysyvästi.

Kuvataiteilijat ovat kaikista taiteilijoista pienituloisimpia. Visuaalisten taiteiden alalla ei ole vakinaisia työpaikkoja samalla tavalla kuin näyttelijöille teattereissa tai muusikoille orkestereissa. Kuvataiteilijoille työhuoneiden saatavuus onkin tärkeä erityiskysymys Helsingissä.

Musiikki

Helsingissä on maan laajin musiikkitarjonta ja musiikin korkein koulutus on keskittynyt pääkaupunkiin. Helsingissä sijaitsee Kansallisoopperan lisäksi maan suurimmat orkesterit, Helsingin kaupunginorkesteri, Radion sinfoniaorkesteri sekä Suomen ainoa vakinaisia työpaikkoja rytmimusiikin sektorilla tarjoava orkesteri UMO. Valtion ja kunnan tukemien orkestereiden yleisötyön merkitys ja yhteiskunnallinen vastuu korostuu. Populaarimusiikin toimijoista 70 prosenttia on pääkaupunkiseudulla. Suomalaisen osaamista musiikin monilla alueilla tukee kehittynyt koulutusjärjestelmä sekä klassisen että rytmimusiikin aloilla.

Suomen Kansallisoopperan ja Helsingin kaupungin välisessä ns. puitesopimuksessa on sovittu vuositasolla taidekasvatus- ja yleisötyöhankkeista sekä festivaaliyhteistyöstä.

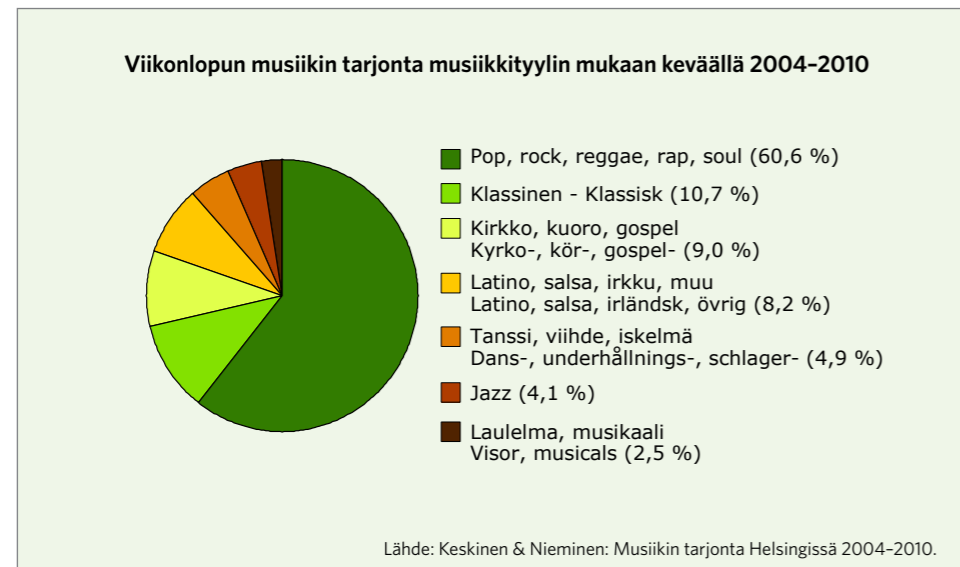
Musiikkitalo toimijoinen (Helsingin kaupunginorkesteri, Radion sinfoniaorkesteri ja Sibelius-Akatemia) tarjoaa ohjelmistojensa rinnalla yhteistyötuotantoja, oheistapahtumia ja yleisökasvatusta. Musiikkitalon toiminnassa on tilaa myös muille toimijoille. Kahden orkesterin ja musiikkiyliopiston yhteistyöstä syntyy uutta kansainvälisesti merkittävää musiikkikulttuuria. Tavoitteena on, että aiempaa laajemmat yleisöt ottavat Musiikkitalon omakseen. Yleisötyön keinoja ovat hyvä palvelu, kohtuuhintaiset konsertit, erilaiset avoimet klubit, kouluyhteistyö, kenraaliharjoitukset, yleisötilaisuudet ja yhteisölliset tapahtumat.

Helsingissä sijaitsee useita esiintymispaikkoja sekä klassisen että populaarimusiikin esittämiseen. Suomen tunnetuimman keikkapaikan Tavastian rinnalle syntyy edelleen uusia klubeja ja tiloja, joissa on säännöllistä konserttitoimintaa. ELMU:n tavoitteena on Nosturin toiminnan siirtäminen Konopajahalliin Hietaniemen Telakkarantaan. Musiikin ammatti- ja freelance-kentän työ- ja harjoitustilojen puute on ongelma erityisesti rytmimusiikin alalla.

Helsingin kaupungin puistojen ja aukoiden käyttöä konserteille helpotetaan. Kaupungin omistamia maa-alueita on väliaikaisesti otettu musiikkimaailman tähtien keik-

käyttöön mm. Jätkäsaarella, Kalasatamassa sekä Senaatintorilla. Perinteisesti ulkomaiset rytmimusiikin vieraat ovat esiintyneet Helsingin urheiluhalleissa. Näiden toimintamallien edellytyksiä kehitetään kaupungin tapahtumastrategian linjausten mukaisesti.

Vuosina 2004–2010 tehdyn seurannan perusteella keväisten viikonloppujen musiikkitarjonnan kirjo on laaja. Helsingissä on keväisen viikonlopun aikana yli 120 tilaisuutta kuulla ja nähdä musiikkia erilaisissa konserteissa, keikoilla ja klubeilla.

Näyttämötaide

Helsingissä on laaja teatterikenttä. Kansalliset kulttuurilaitokset Suomen Kansallisteatteri ja Svenska Teatern, Helsingin kaupunginteatteri sekä kahdeksan muuta lakisääteisen valtionosuustuen piiriin kuuluvaa teatteria toimivat kaupungissa. Lakisääteisen tuen ulkopuolella toimii kymmenien vapaiden ammattiteattereiden kenttä ja useita harrastelijateattereita, joita tuetaan harkinnanvaraisilla valtionavulla ja kaupungin avustuksilla.

Näyttämötaiteen kentällä toimivien laitosteattereiden ja vapaiden teatteriryhmien välillä on eroavaisuuksia niiden saamien tukien ja näyttelijöiden aseman suhteen. Vapaissa teatteriryhmissä palkattoman työn osuus on jopa 60 prosenttia.

Yhteistyö taidelaitosten, sosiaalisen sektorin, terveydenhuollon ja opetussektorin parissa tulee lisääntymään ja se tarjoaa uudenlaisia työmahdollisuuksia taiteilijoille. Yhteistyö näiden kenttien kesken kasvaa ja toimintatapoja selkiytetään.

Suomen Kansallisteatteri toteuttaa pioneerina ympäri Suomea kiertävän ns. viiden näytännön. Se ulottuu yhteiskuntaan uudella tavalla ja ainakin osalla kiertue-esityksistä tulee olemaan vahva sosiaalinen ulottuvuus. Tarkoituksena on rikkoa teatterin rajoja ja tekemisen tapoja.

TEATTERI- JA ORKESTERILAIN PIIRIIN KUULUVAT TEATTERIT JA OOPERA 2000–2009					
	2000	2005	2007	2008	2009
Teattereita yhteensä	17	16	15	15	15
Teatterit	13	11	10	10	10
Tanssiteatterit	3	4	4	4	4
Ooppera	1	1	1	1	1
Omien esitysten esityskertoja yhteensä	4 021	3 829	3 747	3 777	3 688
Teatterit	3 302	3 168	3 132	3 072	3 019
Tanssiteatterit	372	363	417	446	405
Ooppera	347	298	198	259	264
Omiin esityksiin myytyjä lippuja yhteensä	1 078 439	1 054 613	990 166	1 010 456	972 287
Teatterit	725 083	786 034	753 760	724 938	687 629
Tanssiteatterit	128 493	73 796	73 851	76 369	66 322
Ooppera	224 863	194 783	162 555	209 149	218 336

Lähde: Teatterin tiedotuskeskus

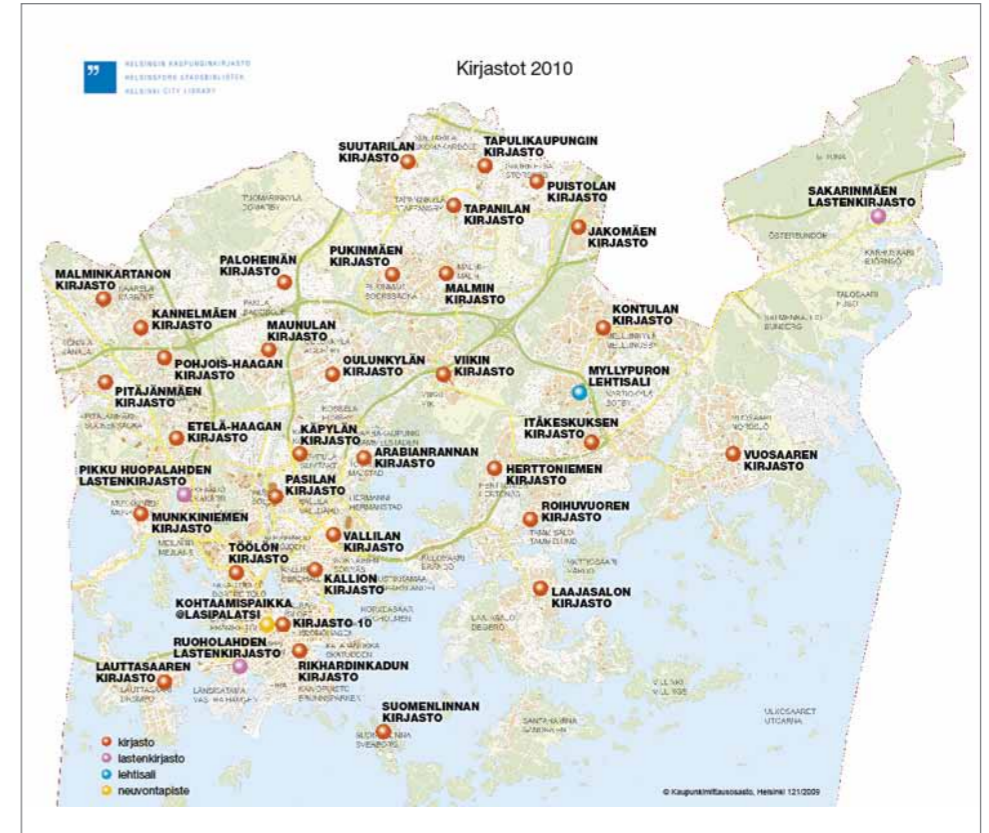
Kulttuurikeskuksen alueellisissa keskuksissa on näyttämöt erilaisten teattereiden esityksille. Vapaan kentän esitykset ovat vakiintuneet osaksi alueellisten kulttuurikeskusten ohjelmistoa. Kantakaupungin teattereiden vierailuja alueellisissa kulttuurikeskuksissa tuetaan.

Sirkustaide

Nykysirkus on voimakkaassa kehitysvaiheessa Suomessa ja erityisesti Helsingissä. Uusia ryhmiä perustetaan jatkuvasti lisää, esitysten ja katsojien määrät ovat kasvussa.

Suvilahden Kaasutehtaan alueella toimivat kansalliset CIRCO – Uuden Sirkuksen keskus sekä Sirkuksen Tiedotuskeskus. Circon merkitys nykysirkuskentän kokoavana voimana vahvistuu. Se tarjoaa yhteistuotantomalleja myös maakuntien nykysirkusprojekteille. Keskuksessa on tilat sirkusammattilaisten harjoitus-, residenssi-, esitys- ja festivaalitoimintaan, sirkuksen soveltavan käytön projekteille sekä toimistotiloja, kirjasto ja videoarkisto.

Suvilahden kaavaillaan Teatterikorkeakoulun suunnittelemaa sirkusopetusta. Helsingissä toimii kolme sirkuskoulua, joissa sirkusta harrastaa yhteensä yli 1000 lasta ja nuorta. Sirkuskouluista yksi järjestää taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän mukaista opetusta.

Lähde: Helsingin kaupunginkirjasto

SIRKUSRYHMÄT HELSINGISSÄ 2005-2009				
Valtion toiminta-avustusta saaneet sirkusryhmät	2005	2007	2008	2009
Ryhmiä	-	2	4	4
Omien esitysten esityskertoja *	-	199	238	298
Omien esitysten katsojat **	-	30 531	33 199	64 142
Ilman valtion toiminta-avustusta toimivat ryhmät	2005	2007	2008	2009
Ryhmiä	2	2	2	-
Omien esitysten esityskertoja*	132	54	100	-
Omien esitysten katsojat **	15 594	17 325	12 302	-

Lähde: Sirkuksen tiedotuskeskus

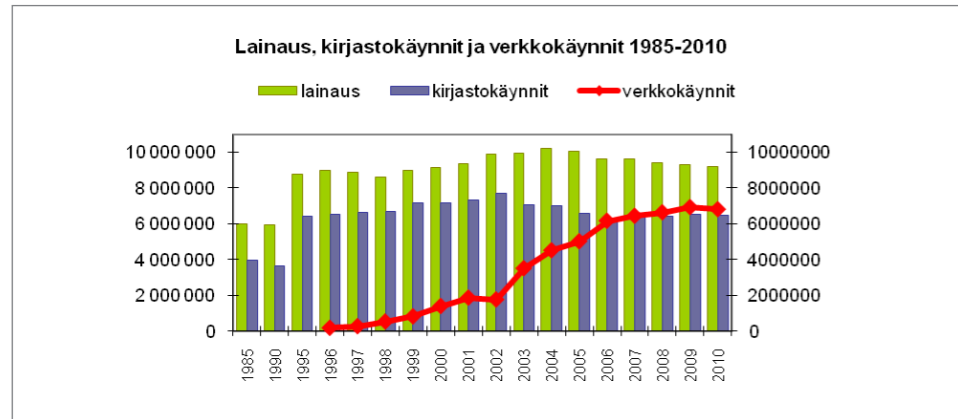
* Sisältää ilmaisesitykset

** Sisältää vapaaliput

Kirjallisuus

Kirjallisuuden Helsinkiin kuuluvat kirjailijat, kustantamot, kirjastot, kirjakaupat ja tutkimus. Kirja-ala on murroksessa uuden sähköisen teknologian, kuten sähköisten lukulaitteiden sekä Internetin myötä. Vielä ei tiedetä mitä kaikkea sähköinen vallankumous tuo mukanaan. Perinteisen kirjan rinnalle nousee uusia mahdollisuuksia.

Helsingissä on kattava kirjastoverkko. Kirjasto on koko perheen yhteinen kulttuuritila ja se innostaa kirjallisuuden ja laajemmin sanataiteen äärelle. Kirjaston käyttäjät eivät ole vain lainaajia ja lukijoita, vaan myös sisältöjen tuottajia. Kirjastot ovat kaupunkilaisille tärkeitä kokoontumispaikkoja. Kirjasto on sanataiteen, kirjojen ja kirjallisuuden tukija ja kaunokirjallisuuden tärkein kulttuurilaitos. Tänä päivänä kirjallisuus ulottuu kertomuksista rock-lyriikkaan ja oman elämän blogeihin. Myös lukemisen tavat ovat murroksessa. Muutoksen seuraukset vaikuttavat kirjastojen toimintaan. Helsinkiin on perustettu yhdistys, jonka tavoitteena on saada lastenkirjallisuuteen ja sen kuvitukseen keskittyvä talo Helsinkiin. Tällainen toiminta soveltuu hyvin suunniteltuun keskustakirjastoon.

Lähde: Helsingin Kaupunginkirjasto

4.3 Festivaalien Helsinki

Festivaali on tietyn taidealan tai teeman ympärille rakennettu, useamman päivän kestävä taide- tai kulttuuritapahtuma, joka järjestetään säännöllisesti tietyssä paikassa. Helsingissä on yli 80 kulttuurialan festivaalia, vähintään yksi vuoden joka viikolle. Eri-laiset pitkin vuotta järjestettävät elokuva-, musiikki-, tanssi- ja sirkusfestivaalit ovat tärkeä osa elävää Helsinkiä.

Festivaalit tuovat esiin marginaalisia taiteenaloja. Alakulttuurien ympärille syntyvät heimot muodostavat uusia kulttuurisia yhteisöjä, joissa samanmieliset ihmiset omaavat samanlaiset kiinnostusten kohteet esimerkiksi musiikin tai elokuvien kohdalla.

Festivaalit toimivat asumisen, työn ja kuluttamisen ympärille kietoutuneiden kaupunkitilojen elävöittäjinä sekä kansalaisyhteiskunnan vahvistajina. Taloudellisesti festivaalit ovat merkittäviä myös kaupungin taloudelle. Festivaaleilla on kansainvälisesti kaupungin imagoa ja taloutta kohottavia vaikutuksia. Kulttuurilla on matkailullista vetovoimaa, se tuo rahaa kaupunkiin ja tekee Helsinkiä tunnetuksi. Tulevaisuudessa kulttuurimatkailun merkitys tulee yhä kasvamaan.

Festivaaleilla on erinomaiset kansainväliset verkostot. Henkilökohtainen suhdeverkosto on keskeinen osa työskentelykulttuuria. Kansainvälistä toimintaa tehdään vapaamuotoisesti suoraan erilaisten taiteilijoiden ja tuottajien välillä. Festivaalien myötä ulkomaalaiset taiteilijat ja uudet taidemuodot saavat Suomessa tunnettuutta. Jatkuva vuorovaikutus paikallisen kulttuurin ja kansainvälisten taidevirtausten välillä on olennainen osa festivaaleja.

Helsingin juhlat viikot on kansainvälinen, monitaiteinen festivaali, joka tuo yhteen eri taiteenaloja, yleisöjä ja tapahtumapaikkoja. Hyvä esimerkki tästä on Taiteiden yö, joka täyttää kaupungin yhtenä elokuun yönä. Laajamittainen, toistuva ja kansainvälisesti merkittävä festivaali on kaupungille tärkeä imagotekijä.

HELSINKILÄISIÄ VUOSITTAIN JÄRJESTETTÄVIÄ FESTIVAALEJA	
FESTIVAALI *	KÄVIJÄMÄÄRÄ 2009
Helsingin Juhlaviikot	294 000
Maailma kylässä	65 000
Flow Festival	45 300
Tuska-festivaali	33 000
Ruutia!-festivaali	26 100
Kumpulan kyläjuhlat	25 000
Helsinki Samba Carnaval	25 000
Baltic Circle -teatterifestivaalit	18 690
Käpylän kyläjuhlat	15 000
Runokuu-festivaali	11 000
URB-festivaali	13 000
Stage-teatterifestivaali	4 500
Musica Nova	6 000
Kirkko soikoon -festivaalit	4 000
5-3-1 Uuden Jongleerauksen Festivaali	900
Sivuaskel- ja Liikkeellä Marraskuussa -tanssifestivaalit	790

*Elokuva festivaalit esitellään omassa taulukossaan luvussa 4.2

Lähde: Helsingin kulttuurikeskus

4.4 Asukkaiden Helsinki

Helsingin asukkaat ovat aktiivisia järjestämään itse kulttuurisia tapahtumia. Kansalaisaktiivisuus näkyy erilaisten tapahtumien, isojen ja pienten festivaalien, kyläjuhlien ja kaupunkia rikastavien hankkeiden kautta. Erityisesti asukasjärjestöjen aktiivisesti organisoimat kaupunginosatapahtumat lisäävät keskusta-alueen ulkopuolella tapahtuvaa kulttuuritarjontaa.

Kaupunginosien asukasjärjestöt ja muut vapaaehtoisuuteen perustuvat kansalaisjärjestöt tuottavat erilaisia kulttuuritapahtumia ja yhteisöllisiä tilaisuuksia asukkaalle. Nämä lisäävät kansalaisyhteiskunnalle tärkeää vuorovaikutusta. Kolmannen sektorin ja kansalaisyhteiskunnan työlle asetetaan tulevaisuudessa paljon toiveita. Kaupungin rooli muuttuu yhä enemmän palveluiden tuottajasta erilaisen toiminnan mahdollistajaksi.

Helsinki tiivistää kaupunkirakennettaan täydennysrakentamisen kautta. Helsingin kaupungin Esikaupunkien renessanssi -hanke parantaa kaupunginosien asumistasoa ja viihtyisyyttä. Hanke etsii ratkaisuja kaupungin kasvun haasteisiin strategisen maankäytön suunnittelulla ja luomalla mahdollisuuksia täydennysrakentamiselle.

Kaupunkilaisten identiteetin rakentuminen tapahtuu osaltaan kulttuuriperinnön kautta ja yhteisöllisyyden tunteen luonnissa yhteisellä muistilla on tärkeä rooli. Helsingin kaupunginosista jokaisella on omailemainen historia. Kaupunginmuseo tuo yhteistä kulttuuriperintöä ja siihen liittyvää tietoa kansalaisten ulottuville. Asukkaiden kannalta on tärkeää, että pääkaupungin museokenttä on elinvoimainen ja kehittyvä.

Julkisen taiteen tavoitteita ovat alueellisen identiteetin vahvistaminen, mielenkiintoisten, kauniiden ja toimivien kaupunkiympäristöjen rakentaminen sekä ympäristöjen viihtyisyyden lisääminen. Helsingin taidemuseo hankkii julkista taidetta myös vanhemmille esikaupunkialueille.

Kaupungin palveluissa alueen asukkaiden ja asiakkaiden tarpeet ja toiveet otetaan huomioon. Alueilla toimii eri hallintokuntien yhteisiä kulttuurikeskuksia, jotka tuovat palvelunsa lähellä asukkaita. Kaupunginkirjastolla, työväenopistolla, Arbiksella, ja nuorisoasiainkeskuksella on myös erillisiä toimipaikkoja kaupunginosissa. Lisäksi virastoilla on muita toimintatapoja asuinalueilla (liikuntaviraston lähiliikuttajat, yhteisprojekti Pulssi).

Asukkaiden hankkeita, kulttuuritoimintaa ja erilaisia tapahtumia tuetaan nuorisoasiain- ja kulttuurikeskuksen avustuksilla. Tämän lisäksi kumpikin tukee matalan kynnyksen ja joustavan toimintatavan mahdollistavalla tavalla alueellisia hankkeita. Kulttuuriraidet-verkoston kuuluvat Mellari Mellunkylän vanhan ostoskeskuksen tiloissa ja Kontulan ostoskeskuksessa toimiva Kontula-talo ovat kaupungin ja kolmannen sektorin yhteistyöhön perustuvia tiloja. Sosiaaliviraston tukemana toimii laaja asukastalojen verkosto.

KULTTUURIKESKUKSEN JAKAMAT AVUSTUKSET 2010 JA 2011 SEKÄ EHDOTUS VUODELLE 2012			
	2010	2011	2012*
Kehittämishankkeet	150 000	210 000	210 000
Avustukset kv. taide- ja kulttuuritoimintaan	75 000	75 000	90 000
Kohdeavustukset	610 227	672 628	697 933
Kulttuuripalkinto	10 000	10 000	10 000
Kulttuuriraidet-hankkeet	55 000	55 000	0
Lähikulttuuriavustukset	150 000	170 000	200 000
Kulttuuri- ja taideyhteisöjen avustukset	549 940	569 940	600 000
Taideapurahat	140 000	150 000	160 000

*Esitys. Lähde: Helsingin kulttuurikeskus

4.5 Ruotsinkielinen Helsinki

Helsinki on kaksikielinen kaupunki ja Suomen suurin ruotsinkielinen kaupunki. Helsingin toimintatavat ovat esikuvana muille kaupungeille ja kunnille. Ruotsinkielisiä asukkaita on Helsingin kaikissa kaupunginosissa. Ruotsinkielisten palveluiden kohdalla voidaankin pu-

hua hajaseudun haasteista, kun palveluita halutaan kehittää lähellä asukkaita. Esimerkiksi päiväkodit ja koulut ovat tärkeitä arjen ”kulttuuritaloja” ja kohtaamispaikkoja.

Helsingissä kulttuuripalveluja tarjotaan toisella kotimaisella kielellä kaikille ikäryhmille. Näin lisätään yhteisöllisyyttä ja tuetaan oikeutta käyttää omaa kieltään elinkaaren kaikissa vaiheissa. Ruotsinkieliset palvelut eivät ole ”käännöksiä” suomenkielisistä palveluista. Ne ovat usein pienimuotoisempia ja painopisteiltään erilaisia kuin yksinomaan suomeksi järjestetyt. Yhteistyö kolmannen sektorin kanssa on Helsingin ruotsinkielisten palvelujen tuottamisen kannalta välttämätöntä.

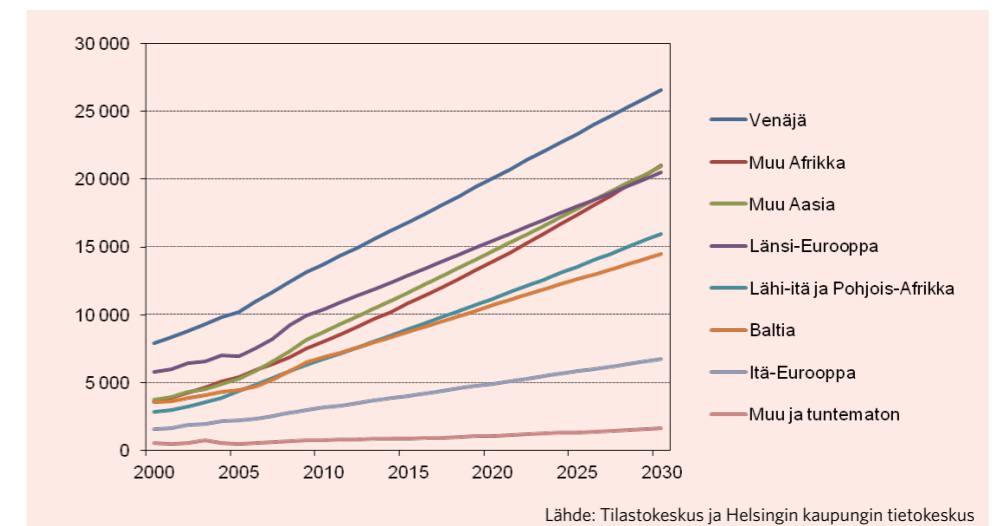
Helsingillä on perinteisesti oma erillinen hallintonsa ruotsinkielisten kulttuuripalvelujen järjestämiseksi. Tästä esimerkkejä ovat Helsingfors Arbis ja opetusviraston ruotsinkielinen koulutuslinja. Helsingfors Arbiksen toiminnalla on vahva kulttuuris-kielellinen ja sosiaalinen funktio, ja sen tavoitteena on tulevaisuudessa toimia yhä enemmän tilana ruotsinkieliselle kulttuuritoiminnalle (”ett svenskt rum”). Ruotsinkieliset palvelut turvataan usein luontevalla hallinnonrajat ylittävällä käytännötason yhteistyöllä (päiväkodit, koulut, iltapäivätoiminta, nuorisotyö, kurssit ja sosiaaliset palvelut).

4.6 Monimuotoinen Helsinki

Helsinki on Suomen kansainvälinen ja monimuotoinen kaupunki. Maahanmuuttajien osuus Helsingin ja pääkaupunkiseudun väestöstä kasvaa voimakkaasti. Ennusteen mukaan Helsingin vieraskielisen väestön määrä kasvaa nykyisestä 55 000:sta aina 92 000 henkilöön 2020 mennessä, eli 15 prosenttiin väestöstä.

Kulttuuripalvelujen soveltuvuus maahanmuuttajien integrointiin lisää niiden merkitystä Helsingissä. Vähemmistöjen kulttuuristen oikeuksien tärkeys korostuu. Samalla perinteisille taidelaitoksille ja vapaalle taidekentälle kohdentuu tarve käsitellä väestönmuutoksen synnyttämiä kysymyksiä ja ottaa työhön mukaan vähemmistöjen taiteilijoita.

Vieraskielinen väestö kieliryhmittäin Helsingissä 1.1.2000-2009 ja ennuste 1.1.2010-2030

Toisen ja kolmannen sukupolven maahanmuuttajataustaisen väestön määrä kasvaa ja vaara pudota kahden kulttuurin väliin on todellinen. Vähemmistöt, jotka pystyvät ylläpitämään ja harjoittamaan omia kulttuuriperinteitään uudessa kotimaassaan, kotoutuvat paremmin. Tämä lisää tarvetta vahvistaa vähemmistöjen mahdollisuutta harjoittaa omaa kulttuuriaan.

Monimuotoisemman kulttuuritarjonnan kysyntä lisääntyy edelleen. Helsingiläisten yhdistysten ja harrastus- ja urheilutoiminnan palveluja tuottavien järjestöjen on tarpeen ottaa tämä muutos toiminnassaan huomioon.

Maahanmuuttajien kulttuuripalvelujen saavutettavuutta tarkasteltaessa on keskeistä muistaa kulttuurinen etäisyys, yksilöiden ja yhteisöjen kulttuurinen erilaisuus esimerkiksi kielen, uskonnon tms. tekijöiden suhteen. On huomioitava jännite maahanmuuttajien oman kotikulttuurin säilyttämisen ja perinteen siirtämisen ja toisaalta suomalaisen kulttuurin välillä. Muista maista tulevien ja suomalaisten taiteilijoiden vuorovaikutus muokkaa myös kantasuomalaisten identiteettejä.

Suomen kielen oppiminen on edellytys maahanmuuttajien mahdollisuuksille sopeutua yhteiskuntaan ja kykyä toimia kulttuurienvälisesti. Maahanmuuttajat tuntevat kulttuuripalveluista parhaiten kirjastopalvelut ja käyttävät niissä ahkerasti tietokoneita ja lukevat lehtiä. Helsingin kaupunginkirjaston kokoelmista löytyy monenlaista aineistoa yli 80 kielellä. Vieraskielisissä kokoelmissa tarvitaan lisää suomalaisen kirjallisuuden käännöksiä.

Suomen kielen kurssien tarve on kasvussa ja työväenopisto on merkittävä maahanmuuttajien suomen kielen

SEPPÖ LAAKSO

opetuksen tarjoaja. Kielen oppiminen on ensimmäinen askel integroitumiseen ja tavoitteena on ohjata maahanmuuttajia opiston koko tarjonnan pariin ja lisätä muunkielisten ja suomenkielisten yhteisiä kursseja, jotka tukevat kaksisuuntaista kansainvälistymistä ja yhteisöllisyyttä.

Monikulttuurista kaupunkia edistetään yksinkertaistamalla kaupungin omien hallintokuntien välistä yhteistyötä osana virastojen normaalia toimintaa. Monikulttuurinen Helsinki on parhaimmillaan entistä luovempi ja houkuttelevampi.

Ympäristö ja kaupunkirakenne

5.1 Uusien alueiden Helsinki

Vuoteen 2019 saakka laaditun alueittaisen väestöennusteen tärkeimmät kasvualueet ovat vapautuvilla satama-alueilla Jätkäsaarella, Kalasatamassa, Hernesaarella ja Kruunuvuorella. Latokartanon ja Vuosaaren rakentaminen jatkuu edelleen ja myös Lauttasaarella, Konalassa, Kuninkaantammassa, Alppikylässä ja Myllypurossa väkiluvut kasvavat. Vuoden 2009 alusta Helsinkiin liitettiin Vantaasta Västerkullan kiila ja Siipoosta Östersundomin alue.

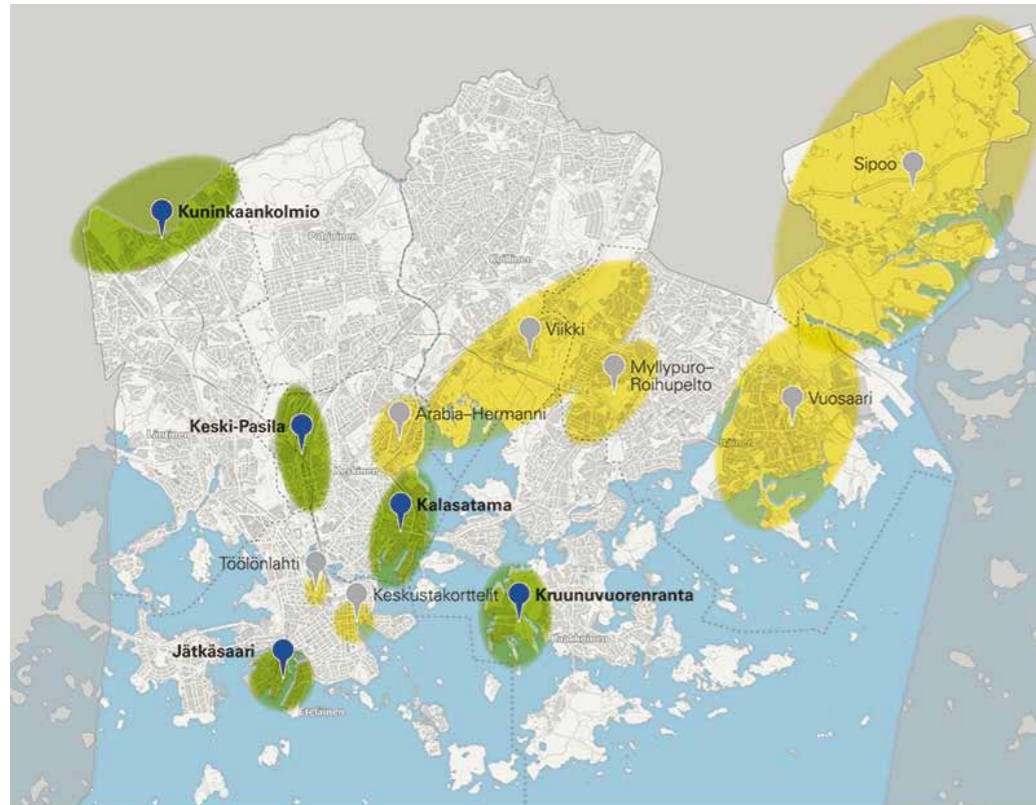
Pasilan alueelle rakennetaan noin vuoteen 2040 mennessä yhteensä noin 1,1 miljoonaa kerrosneliömetriä toimitilaa ja lähes puoli miljoonaa kerrosneliömetriä asuntoja. Pasilan alueen asukasmäärä tulee kaksinkertaistumaan ja työpaikkojen määrä moninkertaistuu. Raideliikenteen laajentuminen Länsiväylän vyöhykkeelle vahvistaa Tapiolan ja Matinkylän kaupunkikeskusten ja Helsingin muodostamaa kokonaisuutta.

Korkeasaaren eläintarhan valmisteilla olevassa yleissuunnitelmassa selvitetään tarvetta kehittää Helsingin saariston uusia liikennematkajia sekä koulutus- ja tapahtumapalveluja.

Helsinki rakensi aiemmin uusille alueilleen kulttuurikeskuksia. Alueelliset kulttuurikeskukset tasapainottavat kaupunginosien palvelutarjontaa suhteessa kaupungin keskusta.

Nykyisen kaltaisia, kaupungin yksinomaisella vastuulla olevia alueellisia kulttuuritaloja ei enää suunnitella. Kaupungin kulttuuripalveluiden turvaaminen uusilla alueilla edellyttää avustusten lisäämistä, jotta voidaan tukea yksityisiä toimijoita ja kolmatta sektoria alueiden kulttuuripalvelujen tuottamisessa. Tämä on kustannustehokas ja joustava tapa järjestää kulttuuritoimintaa.

Lähde: uuttahelsinki.fi

5.2 Vanhojen tilojen kulttuurikäyttö

Kulttuurin tilaratkaisuja valittaessa arvioidaan aina vanhojen tilojen käytön mahdollisuudet kulttuurin tarpeita varten. Vanhojen tilojen kulttuurikäyttö korostaa kaupunkikulttuurin kerroksellisuutta ja on kestävä kehityksen tavoitteiden mukaista. Kaupungissa on paljon kulttuurihistoriallisesti merkittäviä ja usein suojeltuja rakennuksia, joille ei löydy markkinaehtoista käyttäjää. Tilojen kulttuurikäytöstä on runsaasti onnistuneita kansainvälisiä esimerkkejä. Helsingissä tällaisia ovat kaupungin omistamat tilat Kaapelitehdas, Tennispalatsi, Lasipalatsi, Korjaamo ja Suvilahti. Helsingin yliopiston observatoriorakennuksessa avataan uusi Tähtitieteen yleisökeskus vuonna 2012.

Vanhojen tilojen käyttöä kartoitetaan taiteen ja kulttuurin tarpeisiin, joita on erityisesti tanssitaiteen, musiikin, elokuva-alan ja kuvataiteen alalla. Myös erilaiset julkisen ja yksityisten tahojen yhteistyömallit, kuten kulttuuritehdas Korjaamo, mahdollistavat vanhojen tilojen käytön kulttuuritoimintaan.

Helsinki on linjannut, että kulttuurihistoriallisesti merkittävien rakennuksien pääomavuokralle voidaan olla asettamatta tuottotavoitetta (ns. 0-salkku). Näin toimittaessa tilojen vuokraaminen kulttuurikentän toimijoille helpottuu. Samalla tyhjillä olevien tilojen väliaikainen kulttuurikäyttö (pop-up) mahdollistuu. Tämä edistää myös tilojen suojelua.

Koulutiloja jää tyhjäksi eri puolilla kaupunkia. Niiden tilat sopivat hyvin kulttuurikäyttöön, esimerkiksi taiteilijoiden työtiloiksi tai taideoppilaitosten opetustiloiksi. Tyhjeneviä ostoskeskustiloja voidaan myös käyttää taiteilijoiden työ- ja näyttelytiloina.

5.2.1 Elefanti-korttelin museokeskus

Vanhan keskustan elävöittämisessä Elefanti-korttelista tulee kaupunginmuseon vetovoimainen pääkäyntikohde kaikenikäisille helsinkiläisille ja matkailijoille. Elefanti-korttelista jokainen löytää kaupungin historiaan ja elämään liittyviä sisältöjä, näytteilyitä ja tapahtumia.

Uudistus parantaa kaupunginmuseon yleisöpalvelutiloja, sen avulla saada tilat vaihtuville näyttelyille, museokahvilalle, museon ohjelma- ja tapahtumatuotannolle sekä laajemmalle museokaupalle. Lisäksi saadaan arkistolain mukaiset tilat myös kuva-arkiston kokoelmille ja palveluille. Korttelissa jo olevaan kaupunginmuseon Sederholmin taloon sijoitetaan Lastenmuseon ja Koulumuseon parhaita toimintoja.

Kaupunginmuseon kokoelmatilat keskitetään yhteen paikkaan. Kokoelmat ovat eurooppalaisessa vertailussa mittavat. Tavoitteena on saada asianmukaiset ja nykyaikaiset säilytys- ja työtilat kokoelmille, konservoinnille ja museoverstastoiminnalle. Kaupunki toteuttaa uuden kokoelma- ja konservointikeskuksen, joka lisää kokoelmien saavutettavuutta ja asiakaspalvelua.

5.2.2 Hietalahden Konepajahalli

Suunnitteilla on Hietalahden Konepajahallin muuttaminen kulttuurikäyttöön suureksi konsertti- ja esitystilaksi. Tilaa suunnitellaan niin, että se palvelee myös vieraita esittävän taiteen ryhmiä. Elävän musiikin yhdistys ELMU ry:n tavoitteena on Nosturin musiikkitalotoiminnan siirtäminen Konepajahalliin Hietaniemen Telakkarantaan. Halli on mittasuhteiltaan, rakenteeltaan ja tyyliltään sopiva noin 3 000 hengen konserttitilaksi, jota vastaavaa ei ole Suomessa. Yksittäisiä tapahtumia alueella voisi järjestää jo aiemmin. Konepajahalli muuntuu helposti erikokoisiin yleisötilaisuuksiin. Uusi musiikkikeskus tukisi merkittävästi alueelle kaavailtuja muita kulttuurihankkeita sekä lähialueiden asuin-, liike- ja toimistorakennusalueita.

5.2.3 Kansainvälinen kulttuurikeskus Caisa

Maahanmuuttajien määrä suhteessa pääkaupunkiseudun muuhun väestöön lisääntyy. Tämä korostaa maahanmuuttajien ja etnisten ja kulttuuristen vähemmistöjen merkitystä kulttuuripalveluiden järjestämisessä.

Helsingin kansainvälinen kulttuurikeskus Caisa on kulttuurienvälinen kohtaamispaikka. Se tukee monikulttuurisen kaupungin kehittymistä edistämällä eri maista tulleiden ihmisten vuorovaikutusta ja etnisten vähemmistöjen omaehtoista kulttuurin harjoittamista yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Se myös tarjoaa tietoa erilaisista kulttuureista ja suomalaisesta yhteiskunnasta.

Caisan käytössä olevat tilat ovat keskeisellä paikalla, mutta kalliit ja huonosti muunneltavissa muuttuviin tarpeisiin. Tilojen vuokrasopimus päättyy vuonna 2016. Caisan tulevia tiloja suunniteltaessa otetaan huomioon esitystoiminnan näkyminen eri kaupunginosissa. Keskuksen esitystoimintaa voi sijoittaa myös uuteen keskustakirjastoon.

5.2.4 Tanssin talo

Tanssin merkitys on kasvanut ilmiönä ja taiteen alana. Harjoitus-, tuotanto- ja esitystilojen osalta tanssitaiteilijoiden työskentelyolosuhteet ovat merkittävästi jäljessä muiden taiteenalojen tilanteesta.

Tanssin talo on hanke, joka voidaan toteuttaa laajana valtion, kaupungin ja alan keskeisten toimijoiden yhteistyöhankkeena. Ulkomailta saadut esimerkit kertovat siitä, miten tanssitaiteelle omistettu talo on merkittävästi edistänyt taiteenalan asemaa ja arvostusta.

Oman talohankkeen lisäksi tanssin asemaa tuetaan profiloimalla Itä-Helsingin kulttuurikeskus Stoa entistä voimakkaammin tanssin talona. Stoa on vakiintunut nykytanssin näyttämöksi ja festivaalien tapahtumapaikaksi. Siellä on tanssille hyvin soveltuvat teatterisalit ja kaupungin tukema edullinen vuokrataso. Kansallisopperan Almin sali on Helsingin paras tanssitila, mutta se ei ole riittävästi käytettävissä oopperan oman käytön vuoksi.

5.2.5 Elokuvan esitystilat

Elokuvan katsominen elokuvateatterissa on tärkeä yhteisöllinen kokemus. Elokuvateatterit ovat muuttuneet monisaliteattereiksi ja pienet kortteli- ja kaupunginosateatterit ovat poissa. Helsingin elokuvateatteritarjontaa hallitsee Finnkinon Kinopalatsi ja Tennispalatsi. Elefantti-korttelin Kino Engel on ohjelmistoltaan nyt ainoa Art-House-elokuvateatteri, jota myös kaupunginmuseo käyttää päivisin esittäessään Helsinki-aiheisia elokuvia ja dokumentteja. Yrjönkadun entisessä Dianassa on säännöllistä lastenelokuvateatteritoimintaa.

Kansallisen audiovisuaalisen arkiston ja Suomen Elokuvasäätiön teatterit monipuolistavat elokuvatarjontaa. Myös kaupungin kaikissa omissa kulttuuritaloissa elokuvilla on roolinsa. Malmitalon erityisyytenä on kaupungin oma elokuvateatteri Kino Helios. Kaupunki omistaa Lasipalatsin Bio Rexin tilat sekä Tennispalatsin, jossa Finnkino toimii. Bio Rexillä on kaupungin elokuvafestivaaleille keskeinen merkitys.

Mahdollisimman monen koululaisen tulisi nähdä elokuva myös koulupäivän aikana oikeassa elokuvateatterissa ja saada keskustella näkemästään jälkikäteen. Tätä toimintaa tekevät muun muassa Helsingin kulttuurikeskus ja Mediakasvatuskeskus Metka ry. Elokvakerhotoiminta tukee osaltaan elokuvan asemaa taiteena.

5.3 Kulttuurin uudet tilat

Kiasman jälkeen merkittävin uusi kulttuurirakennus on kolmen toimijan yhteinen Musiikkitalo. Suunnitteilla oleva Keskustakirjasto tuo kaupunkilaisten käyttöön uusimmat kirjastopalvelut sekä sähköiset ratkaisut. Kontulaan rakennettava taiteilijatalo parantaa kuvataiteilijoiden asumis- ja työskentelytilannetta Helsingissä. Jätkäsaaren suunniteltu Kvarteret Victoria muodostaa ruotsinkielisen kulttuurin, palveluiden ja asumisen keskuksen.

5.3.1 Keskustakirjasto

Keskustakirjasto vuonna 2017 on uusinta kehitystä ilmentävä kirjasto, joka tukee kansalaisia toimimaan yhteiskunnan täysivaltaisina jäseninä ja antaa iloa elämään. Se on Helsingin ydinkeskustan kohtaamispaikka, joka lisää keskustan elinvoimaa.

Keskustakirjaston palvelut ovat tarjolla 5000 kävijälle päivässä ja 1,5 miljoonalle vuodessa joka päivä, aamusta iltaan. Käyttäjät eivät ole vain kulttuurin kuluttajia vaan aktiivisia tekijöitä. Keskustakirjastossa verkkomaailmasta tuttu yhteisöllisyys ja ideoiden jalostaminen näkyvät myös fyysisessä tilassa.

Monipuolinen ja korkeatasoinen aineisto ja tilat työskentelylle, mietiskelylle ja tapahtumille ovat keskustakirjaston peruspalvelua. Tilat myös muuttuvat joustavasti esim. lapsiperheiden tarpeiden mukaan. Suunnittelun lähtökohtana on julkinen, kaikille avoin, turvallinen ja maksuton kaupunkitila, jollaisista on pulaa Helsingin sydämessä. Keskustakirjaston suunnittelemiseksi järjestetään arkkitehtuurikilpailu osana vuoden 2012 World Design Capital -kokonaisuutta.

Keskustakirjaston suunnittelun suuria mahdollisuuksia on yhdistää fyysinen ja digitaalinen maailma kirjastotilassa. Tietotekniikka avaa uusia näkymiä kirjallisen kulttuurin esittelyyn elämyksellisesti ja viihdyttävästi. Kirjastossa voi esittää elokuvia ja sinne voi koota Caisan esitystoimintaa ja muuta tapahtumallisuutta.

5.3.2 Kuvataiteilijoiden työtilat

Hyvät ja kohtuuhintaiset työtilat mahdollistavat taiteilijoiden työskentelyn Helsingissä. Helsinki on yhteistyössä valtion kanssa rahoittanut työtilahankkeita eri puolilla kaupunkia, merkittävimpana Kaapelitehdas.

Kontulaan toteutetaan taiteilijatalo Suomen taiteilijaseuran ateljeesäätiön ja kaupungin asuntotuotantotoimiston yhteistyönä. Kontulan uudelle taiteilijatalolle on varattu kortteli Suomen taiteilijaseuran ateljeesäätiölle ja asuntotuotantotoimikunnalle kuvataiteilijoiden työtilojen ja asuntojen rakentamista varten. Kontulan taiteilijatalolla on myös roolinsa alueen lähiöprofiilin nostamisessa. Kontulan taiteilijatalon rakentaminen aloitetaan vuonna 2012.

Suomen Taiteilijaseuran ateljeesäätiö tarjoaa kuvataiteilijoiden työskentelytiloja Helsingissä. Se toimii 140 työtilan ja lähes 40 ateljeesäasunnon vuokranantajana mm. Vallilassa ja Arabianrannassa. Lisäksi Helsinki tukee ammattitaiteilijoiden työtilojen saatavuutta vuokraamalla ateljeetiloja ja avustamalla muiden kulttuuritoimijoiden ylläpitämiä ateljeetiloja. Asuinkäyttöön tarkoitettuja säätiöiden hallinnoimia taiteilijataloja on Myllypurossa ja Vuosaarissa.

Varsinaisten työtilojen lisäksi kaupunki tukee taiteilijoiden residenssitiloja ja -ohjelmia. Ne mahdollistavat vastavuoroisen taiteilijavaihdon suomalaisille ja ulkomaalaisille taiteilijoille. Kaupungin avustama Helsinki International Artist-in-Residence-Programme – HIAP ry vastaa yhteistyöverkostoille perustuvan residenssiorganisaatiotoiminnan toiminnasta.

5.3.3 Victoria-kortteli

Jätkäsaaren alueelta on varattu kortteli ruotsinkielisen kulttuurin suurhankkeelle Föreningsen Kvarteret Victorialle. Yhdistys toteuttaa Jätkäsaaren pääkadun varrelle ja puiston viereen Kvarteret Victorian - avoimen ruotsinkielisen kulttuurin, palveluiden ja asumisen keskuksen. Kortteliin sijoitetaan tiloja teatteri- ja muille julkisille kulttuuripalveluille, lapsille ja nuorille suunnatuille hoito- ja vapaa-ajanpalveluille ja asuntoja.

Monet ruotsinkieliset kulttuurilaitokset ja järjestöt ovat kiinnostuneita siirtämään toimintansa kortteliin. Näiden joukossa ovat muun muassa Suomen vanhin lasten- ja nuortenteatteri Unga Teatern, visuaalisen taiteen keskusta suunnitteleva Pro Artibus -säätiö, Svenska folkskolans vänner ja Svenska studiecetrallen kortteliin suunnitellun nuorisotyöpajan toteuttajana sekä Finlands svenska Marthaförbund.

5.4 Vapaa ja avoin kaupunkitila

Helsingin kadut, puistot, torit ja aukiot muodostavat vapaan kaupunkitilan ytimen. Julkisessa käytössä olevat sisätilat, erilaiset asukastilat ja muut kokoontumispaikat lisäävät osaltaan kaupunginosien yhteisöllisyyttä ja viihtyvyyttä. Kokoontumistilat ovat

erityisen tärkeitä kaupungissa toimivien järjestöjen ja vapaaehtoistyön toiminnalle. Kirjastotilat edustavat avointa kaupunkitilaa, joka tarjoaa kävijälle mahdollisuuksia toimia itsenäisesti.

Helsingin keskusta-alueesta kehitetään yhä laajempaa kävelykatualueita, kaupunkilaisille ja matkailijoille elämyksiä tarjoavaa julkista tilaa. Tarkoituksena on samalla avata korttelipiha historiallisessa keskustassa ja laajemmin koko kaupungissa kaupunkilaisten käyttöön.

Kaupunkitilan käyttöä monipuolistetaan erilaisilla väliaikaisilla ratkaisuilla joutomailla ja rakennusalueilla. Hyviä esimerkkejä tällaisesta käytöstä on Amsterdamista, Berliinistä ja Pariisista. Uusien asuinalueiden rakentaminen kestää vuosikymmeniä. Tällöin sekä rakennus- että asuinalueena toimivan tilan viihtyvyyteen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Joustavat ratkaisut välitilassa olevien rakennusalueiden kohdalla ovat jo kokeiluasteella esimerkiksi Finlandia-puistossa, Leijona-korttelissa ja Kalasatamassa. Muuallakin kaupungissa tyhjat tontit ja rakennusalueet ovat jo nyt kaupunkilaisten omaehtoisen toiminnan areenoina (kaupunkiviljelytoimintaa, yhteisötaitetta, ulkoilmakonsertteja jne.).

Helsinki on keskustansa ulkopuolella väljästi rakennettu. Helsingistä löytyy runsaasti puistoja ja ulkoilualueita, jotka ovat kaupunkilaisten ahkerassa käytössä. Puistot, ulkoilureitit ja tiet kävelijöille, polkupyöräilijöille sekä autoille ovat osa Helsingin palveluita asukkailleen. Kaupunkilaisten kokiessa julkisen tilan yhteiseksi omaisuudeksi sen arvostus lisääntyy.

Kaupungin kasvaessa esikaupunkialueita tiivistetään täydennysrakentamisella. Väljä kaupunkitila ja luonnonläheisyys kuuluvat helsinkiläiseen esikaupunkimaiseen. Kaupunginosien aukiot, kentät ja puistot mahdollistavat monenlaisten tapahtumien järjestämisen.

Helsingin tavoitteena on kaupunkikulttuurin monipuolistaminen ja esteettisen kaupunkiympäristön turvaaminen. Tästä esimerkkinä on kantakaupungin sähkönjakokaappeihin toteutettu katugalleria, joka tuo kuvataidetta kaupunkitilaan. Media on tullut osaksi julkista kaupunkitilaa, useimmiten kaupallisten viestien muodossa. Mediataidekentällä on vahva intressi julkisen tilan kehittämiseen. Katugallerioiden ja luvallisten graffitiseinien lisäksi kaupunkitaidetta voidaan toteuttaa digitaalisilla näyttöillä (urban screens). Helsingissä on myös tilaa skeittaukselle, parkourille ja muulle kaupunkitilan uudelle käytölle.

Julkisen taiteen teokset tuovat kuvataiteen osaksi ihmisten arkea, lisäävät rakennetun ympäristön viihtyvyyttä ja paikkaan liittyvää identiteettiä. Helsingin taidemuseo on esittänyt, että kaupungin tasolla mahdollistettaisiin merkittävästä julkisen taiteen teoksista koostuvan Taidebulevardin luominen alueelle, joka käsittää Töölönlahden ympäristön, Eläintarhanlahden ympäristön sekä Kaisaniemen. Taidebulevardi olisi yksi esimerkki kaupunkitilan uudeltaisesta käytöstä.

Kulttuuri – kaupungin vetovoima

MATTI TIRRI

MATTI TIRRI

6.1 Kulttuurin merkitys Helsingin vetovoimaisuudelle

Kaupungit kilpailevat osaavista ihmisistä, menestyvistä yrityksistä ja kansainvälisistä investoinneista. Helsingin metropolialue on menestynyt useissa kansainvälisissä kilpailukykyvertailuissa, mutta kilpailussa mukana pysyminen vaatii suunnitelmallista työtä. Kaupungit houkuttelevat metropolialueelle uusia yrityksiä, työpaikkoja, investointeja ja osaavia ihmisiä. Metropolialueen kehitys on keskeistä koko Suomen vetovoimaisuudelle. Helsingin lähimpiä kilpailijoita eri aloilla ovat muut Itämeren alueen suuret kaupungit.

Helsingin vahvuuksia ovat omaperäinen taide ja kulttuuri, musiikki, korkeatasoinen arkkitehtuuri ja design. Helsinki erottuu myös maailmalla laadukkaan peruskoulutusjärjestelmänsä kautta. Maan taidekorkeakoulut sijaitsevat Helsingissä. Uusi Aalto-yliopisto yhdistää teknisen, taiteellisen ja taloudellisen osaamisen.

Hyvin järjestetyt kulttuuri-, liikunta-, nuoriso- ja vapaa-ajan palvelut ovat Helsingin merkittävä vetovoimatekijä. Korkean profiilin taidelaitokset lisäävät osaltaan kaupungin vetovoimaa. Kaupunki on luonteva ympäristö tieteelle ja taiteelliselle toiminnalle.

Kulttuurin toimiala liittyy erityisesti hyvän elämänlaadun ja elinympäristön rakentamiseen. Luovuudesta syntyy taloudelle merkittävää lisäarvoa. Helsinki ja pääkaupunkiseutu toimivat koko maan kulttuuritoimialojen talouden ja työllisyyden vahvana veturina. Pääkaupunkiseudulla ovat suuret ja pienet kulttuurialat.

Matkailu, kulttuuri ja elinkeinotoiminta nivoutuvat toisiinsa. Urbaani kulttuuriympäristö on kaupunkielämän ja kulttuurimatkailun voimavara. Helsinki on linjannut, että kävelykeskusta laajennetaan ja Finlandia-puiston ja Eteläsataman alueita kehitetään.

Helsingin saariston historiallinen ja ympäristöllinen arvo on ainutlaatuinen ja saaristokokonaisuuden kehittäminen on ajankohtaista puolustusvoimilta vapautuvien

KAIKKI TYÖPAIKAT JA KULTTUURIALOJEN TYÖPAIKAT (TOL 2008) ALUEITTAIN 2009			
	Kaikkien toimialojen työpaikat	Kulttuurialojen työpaikat	Kulttuurialojen työpaikkojen osuus %
Suomi	2 369 066	182 202	7,7
Helsingin seutu	704 436	76 943	10,9
Pääkaupunkiseutu	607 015	72 462	11,9
Helsinki	385 356	55 718	14,5
Espoo	116 221	10 029	8,6
Vantaa	103 196	6 539	6,3
Kauniainen	2 242	176	7,9

Lähde: Tilastokeskus, työssäkäyntitilasto

uusien saarikohteiden avaaminen kokonaisuutena yleisölle. Korkeasaaren eläintarhan yleissuunnitelmassa huomioidaan tarve kehittää Helsingin saariston uusia liikenne- ja palvelu- ja majoitus-, koulutus- ja tapahtumapalveluja. Harakan luontosaaren ja Korkeasaaren eläintarhan välistä yhteistyötä kehitetään.

6.2 Kansainvälinen kilpailukyky ja kulttuuriyhteistyö

Helsingin kansainvälinen toimintaympäristö muuttuu ja laajenee. Helsingin kansainvälisissä linjauksissa korostuvat seudullinen näkökulma, kansallisen yhteistyön suunnitelmallisuus, Itämeren alueen tärkeys ja kansainvälisten kumppanien hakeminen. Helsingin kansainvälisen toiminnan tavoite on maailman mittakaavassa kilpailukykyinen Helsinki.

Helsingin kansainvälistymisen haasteena on metropolialueen yhteisten tavoitteiden sekä yhteistyökumppanien tunnistaminen kansainvälisessä yhteistyössä. Kaupungin ja alueen kansainvälistä tunnettuutta ja markkinointia kehitetään yritysten ja osajien houkuttelemiseksi Helsinkiin.

Virastojen ja laitosten kansainvälinen toiminta tukee sekä niiden omia että koko kaupungin yhteisiä strategisia tavoitteita. Verkostotyöhön ja hankkeisiin osallistuminen kuuluu virastojen säännölliseen toimintaan. Verkostojen merkitys Helsingin tunnettavuuden lisäämisessä ja uusien toimintamallien oppimisessa on suuri. Ne tukevat uusia, luovia ratkaisuja kaupungin kehittämiseksi.

Kaupunkien kulttuurihallinnon ja -kentän kehitystarpeiden ymmärtäminen edellyttää kansainvälisen vertailukelpoisen tiedon ja hyvien käytäntöjen tutkimista. Paikallinen päätöksenteko saa lisää painoarvoa, mikäli sen taustalla on kansainvälistä taustatietoa ja kokemusten vaihtoa.

Kansainvälisten vierailuiden määrä Helsingissä on kasvanut. Liikkuvuuden tukeminen on nostettu painopisteeksi mm. Euroopan kulttuuriohjelmassa, Pohjoismaises-

sa neuvostossa sekä Helsingin kaupungin kansainvälisessä strategiassa. Taiteilijoiden ja kulttuurin alan ammattilaisten liikkuvuus mahdollistaa kansainvälisen vuorovaikutuksen, konkreettisten yhteistyöhankkeiden ja residenssitoiminnan jatkuvuuden.

EU-hankkeet edistävät verkostoitumista ja yhteistyötä konkreettisten projektien toteutumiseksi. EU-tason teemavuodet tarjoavat mahdollisuuden tarttua ajankohtaisiin kaikkia kansalaisia koskettaviin teemoihin. Vuoden 2012 teemana on ikääntyminen ja sukupolvien välinen solidaarisuus. Kaupunki hyödyntää entistä monipuolisemmin EU-rahoitusta ja käyttää teemavuosien tarjoamat mahdollisuudet.

6.3 Helsinki maailman designpääkaupunkina 2012

Helsinki on maailman designpääkaupunki vuonna 2012 yhdessä Espoon, Vantaan, Kauniaisten ja Lahden kanssa. World Design Capital -nimitys (WDC) myönnetään joka toinen vuosi kaupungille, joka designin avulla luo uutta eloa kaupunkiin ja uudistaa kaupunkimaista ympäristöään. WDC on yhteiskunnallinen hanke, jossa designilla on avainrooli. Kaupungit ovat linjanneet pääkaupunkiseudun kilpailukykystrategiassa designin keskeiseksi hyvinvoinnin lähteeksi ja kilpailukykyyn tekijäksi. Tittelin avulla Helsinkiä kannustetaan hyödyntämään muotoilua sosiaalisen, taloudellisen ja kulttuurisen kehityksen edistämiseksi. Muotoilun alalle maailman designpääkaupunkihanke on merkittävä haaste ja mahdollisuus.

Hanke edellyttää kaupunkien välistä työnjakoa ja sen mukaista yhteistyön jatkuvaa kehittämistä. Kaupungeilla on yhteisen tavoitteen rinnalla omat kaupunkikohtaiset linjaukset perustuvat painotukset. Espoo nostaa T3-strategian (Otaniemen, Tapiolan ja Keilaniemen muodostaman tieteen, taiteen ja talouden kokonaisuus), hyvinvointipalvelut ja ympäristön keskiöön. Vantaalle keskeisiä ovat lentokenttä ja Aviapolis sekä kaupunkilaisten palvelut. Lahdessa painotetaan teollista muotoilua, innovaatioita ja ympäristöteknologiaa. Kauniaisissa keskitytään asumiseen ja yhteisöllisyyteen. Helsingissä korostuvat hyvinvointipalvelut, kaupunkirakenteen kehittäminen ja kansainvälisen tunnettuuden edistäminen.

Yrityksille hanke avaa uuden tavan tuote- ja palvelukehitykseen. Yritykset kehittävät toimintatapoja designin tavoitteelliseen hyödyntämiseen. Hanke tuo uudenlaisia keinoja julkisten palveluiden ja tuottavuuden kehittämiseen. Design kytketään Suomen innovaatiotoimintaan, opetukseen ja tutkimukseen. Yliopistoille WDC-hanke avaa mahdollisuuksia kansainvälistymiseen, sisällölliseen uudistamiseen, toimintatapojen kehittämiseen sekä profiloitumiseen. Hanke etsii designin hyödyntämiseen perustuvia ratkaisuja sosiaaliseen, kulttuuriseen ja taloudelliseen edistykseen kaupungeissa.

WDC-hankkeilla halutaan tunnistaa pitkäkestoisia ja -vaikutteisia teemoja, joita kehitetään yhdessä yritysten, asukkaiden ja julkisen sektorin kanssa. WDC -hanke näyttäytyy myös tapahtumien, kuten näyttelyiden, esitysten, workshopien ja messujen kautta.

6.4 Tapahtumakaupunki Helsinki

Kiinnostavat tapahtumakokonaisuudet nostavat Helsingin mainetta ja tekevät kaupungista houkuttelevan kohteen uusille tapahtumille. Helsingin tapahtumallisuuden halutaan näkyvän katukuvassa sekä kaupungin viestinnässä. Tapahtumajärjestäjille taataan sujuva hallinto, yksinkertaistetut lupakäytännöt ja muut toiminnan edellytykset. Helsinki huolehtii riittävästä ja ajanmukaisesta infrastruktuurista merkittävien kansainvälisten tapahtumien järjestämiseen. Tapahtumallisuus on tärkeä osa keskusta-alueen kehittämistä kaupunkilaisille ja matkailijoille elämyksiä tarjoavana julkisena tilana.

Helsinki on toimiva tapahtumakaupunki ja haluttu isäntäkaupunki, joka kokoaa monipuolisia ja erilaisia yleisöjä. Suurten kansainvälisten urheilutapahtumien ja muiden suur tapahtumien yhteydessä kulttuurilla on merkittävä rooli ja se näkyy kaupungin katukuvassa. Helsingin kaupungin tapahtumayksikkö on osaltaan mukana isojen tapahtumien, kuten jääkiekon maailmanmestaruuskisoiden ja yleisurheilun EM-kisoiden, järjestelyissä. Helsinki on vuonna 2012 ollut 200 vuotta maan pääkaupunkina, ja merkivuoden teemat nostetaan näkyvästi esiin sivistystoimen laajana yhteistyönä.

HELSINGIN KAUPUNKI/KSV JA HKR, ARKKITEHTITYÖHUONE APRT OY

Tapahtumamarkkinointi-alan yritykset ja kulttuurin kenttä ovat keskittyneet Helsinkiin ja ne työllistävät taiteilijoita ja luovan alan toimijoita. Nämä yritykset ja toimijat vastaavat merkittävästä osasta kaupungin tapahtumatarjonnasta.

Ruokakulttuurin merkitys kasvaa ja kaupungin painotuksissa korostuvat lastenruokailun luomuohjelma, tukkutorin kehittäminen, ruokakulttuurin edistämisen kytkeminen osaksi WDC Helsinki 2012 -hanketta ja kaupunkitapahtumia sekä pienviljelyn lisääminen asuinalueilla tai niiden tuntumassa. Helsinki toimii ruoan laadun ja paremman maun puolesta, ja samalla pienentää julkisen ruokapalvelun ja helsinkiläisten ruokaketjun ekologista jalanjälkeä. Toimenpiteiden ytimessä on kaupungin jo olemassa olevien ruokapalveluiden ja tapahtumallisuuden vahvistaminen.

6.5 Guggenheim-museo

Kansainvälisesti tunnetut ja elinvoimaiset taidelaitokset vahvistavat Helsingin, metropolialueen ja koko Suomen vetovoimaisuutta ja ovat mukana luomassa strategisia kumppanuuksia kansainvälisellä kentällä. Niillä on merkittävä rooli, kun luodaan virikkeellistä, ihmisiä, yrityksiä ja investointeja houkuttelevaa kansainvälistä toimintaympäristöä.

Helsingin taidemuseo on pidemmän aikavälin tavoitteena esittänyt toimintansa keskittämistä yhteen tilaan kaupungin ydinkeskustaan. Helsingin kaupunki on tilannut Solomon R. Guggenheim -säätöiltä konsepti- ja kehitysselvityksen, jossa kartoitetaan mahdollisuudet perustaa Suomeen Guggenheim-museo. Selvitys valmistuu vuoden 2011 loppuun mennessä. Siinä kartoitetaan Suomeen kaavaillun innovatiivisen ja monialaisen taidemuseon tehtäviä ja rakenteita sekä sitä, millaiseksi museon näyttelytoiminta ja pedagoginen ohjelmisto voisi muodostua. Tarkastelun kohteina ovat myös uuden museon suhde Helsingin nykyisiin kuvataidelaitoksiin, uuden museon taloudelliset vaikutukset sekä Guggenheim-säätöjen rooli hankkeessa. Selvityksen lähtökohtana on toiminta-ajatuksen ja sisällön pohdinta, ja sen tavoitteena on hahmottaa millainen 2000-luvun museo voisi olla.

Toteutuessaan Guggenheim-museo vahvistaa Helsingin kansainvälistä näkyvyyttä ja matkailullista vetovoimaa sekä tukee siten kaupungin ja sen kulttuuri- ja elinkeinöelämän elinvoimaisuutta.

Tämä julkaisu sisältää Helsingin kaupunginvaltuuston teettämän ja joulukuussa 2011 hyväksymän Helsingin kulttuuristrategian vuosille 2012-2017 sekä siihen liittyvän taustaselvityksen.

Kulttuuristrategia linjaa Helsingin kulttuuripolitiikan vision, arvot, tavoitteet ja periaatteet viideksi vuodeksi. Strategiassa esitetyt neljä toimintalinjaa sisältävät kukin kuudesta kahdeksaan konkreettista toimenpide-ehdotusta.

Strategiaa täydentää taustaselvitys, jossa kuvaillaan kaupungin kulttuurielämää ja toimijoita sekä kaupungin roolia kulttuurin ja taiteen kentässä. Tavoitteena on avata Helsingin monipuolista kulttuuritarjontaa ja sen kehitysuuntia.

Julkaisu on Helsingin kulttuurikeskuksen työryhmän valmisteleva ja se on tehty yhteistyössä kaupungin muiden virastojen kanssa. Mukana valmistelussa ovat erityisesti olleet kaupunginkirjasto, taidemuseo, tietokeskus, kaupunginmuseo, kaupunginorkesteri, suomenkielinen työväenopisto, Arbis, liikuntavirasto ja nuorisoasiainkeskus. Yhteistyössä ovat olleet mukana Helsingin kaupungin kulttuurialalla toimivat tytäryhteisöt. Julkaisun valmistelussa on kuultu laajasti myös taide- ja kulttuurikentän toimijoita sekä helsinkiläisiä.

